

התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר 580178697
ע"י ב"כ עוה"ד ד"ר אליעד שרגא ו/או תומר נאור ו/או אריאל
ברזילי ו/או הידי נגב ו/או גילי גוטווירט ו/או רחלי אל-שי
רוזנפלד ו/או רותם בבלי דביר ו/או תמר באום
מרחוב יפו 208 ירושלים, ת.ד. 36054, 9136001
טל': 02-5000073; פקס': 02-5000076

העותרת

- נ ג ד -

1. היועץ המשפטי לממשלה

2. פרקליט המדינה

ע"י ב"כ עוה"ד מפרקליטות המדינה, מחלקת הבג"צים
מרחוב צאלח א-דין 29, ירושלים
טל': 073-3925590; פקס: 02-6467011

3. חבר הכנסת אריה מכלוף דרעי

ע"י ב"כ עוה"ד נבות תל צור ממשרד תל צור ושות' - עורכי דין
ממגדל ב.ס.ר 4, רח' מצדה 7, בני ברק
טל': 03-7177700; פקס': 03-7177711

המשיבים

עתירה למתן צווים על תנאי, צו

ביניים

ובקשה לקיום דיון דחוף

מוגשת בזאת עתירה לבית משפט נכבד זה, למתן צווים על תנאי וצו ביניים כנגד המשיבים 1-3, וכן בקשה לקביעת דיון דחוף, וכדלהלן:

א. צווים על תנאי

א.1. צו על תנאי כנגד המשיבים 1-2 המורה להם להתייצב ולנמק מדוע לא יבקשו המשיבים 2-1 מבית משפט השלום הדרן בכתב האישום כנגד המשיב 3, כי יטיל קלון על המשיב 3, וזאת לנוכח הסיבות האמורות להלן, במצטבר וכל אחת לחוד:

א.1.1. לנוכח הסטייה החריגה מהוראות סעיף 42א לחוק יסוד: הכנסת הקובעות את הדרך בה יש לנהוג בכל הנוגע ל"חבר הכנסת שהורשע בפסק דין סופי בעבירה פלילית", העולה עד כדי מסלול עוקף להוראות החוק ותכליותיו;

א.1.1.ב. לנוכח חובתו וסמכותו של המשיב 1 – כמי שמופקד על האינטרס הציבורי – לעלות את סוגיית הקלון של המשיב 3 בפני בית משפט השלום בירושלים הדרן בהליך הפלילי;

א.1.1.ג. לנוכח עברו הפלילי של המשיב 3, עבריו מורשע אשר הורשע בנטילת שוחד בעודו מכהן כנבחר ציבור, וכעת עתיד להיות מורשע בעבירות פליליות נוספות בעודו מכהן כנבחר ציבור.

א.1.1.ד. לנוכח כך שבהמנעותם מבקשת קלון, מותירים המשיבים 1-2 פתח לכך שעבריו שהורשע בדין פעמיים, יוכל לשוב לחיים הציבוריים בתפקיד שר בממשלת ישראל.

א.1.1.ה. לנוכח כך שבהמנעותם מבקשת קלון, מאפשרים המשיבים 1-2 למשיב 3, אשר פגע בקופה הציבורית, להמשיך ולקבל הטבות כלכליות השמורות לשרים אשר סיימו את תפקידם.

א.1.1.ו. לנוכח הפגיעה הקשה בדין הפלילי ובהגשמת מטרותיו, ולרבות הפגיעה בפוטנציאל ההרתעה המקבל משמעות כפולה ומכופלת מקום בו המדובר בנבחר ציבור;

א.1.1.ז. לנוכח הפגיעה הקשה באמון הציבור בנבחרי, אשר מאפשרת לחבר הכנסת שלגביו קיימת עמדה מגובשת של היועמ"ש בכל הנוגע להטלת הקלון, להמשיך ולהחזיק בתפקידים ציבוריים עתידיים;

א.1.1.ח. לנוכח חוסר הסבירות הקיצונית האופפת את הסדר הטיעון, ובפרט הודעתו של המשיב 1 בהסדר הטיעון כי הוסכם על התפטרותו של המשיב 3 מהכנסת "ועל כן היועץ המשפטי לממשלה לא טוען בעניין הקלון לפני הערכאה הדיונית".

א.2. צו על תנאי כנגד המשיבים 1-2, המורה להם להתייצב ולנמק מדוע לא יתנו את הסדר הטיעון אשר נחתם עם המשיב 3, בדרישה כי יוטל עליו קלון, וזאת מתוך הטעמים המפורטים לעיל בסעיפים א.1.א-א.1.ח, בהצטרותם ובנפרד.

א.3. צו על תנאי כנגד המשיבים 1-2, המורה להם להתייצב ולנמק מדוע לא ישובו בהם מהסדר הטיעון שנחתם עם המשיב 3, באשר הסדר זה נעדר את הדרישה להטלת קלון על המשיב 3, וזאת מתוך הטעמים המפורטים לעיל בסעיפים א.1.א-א.1.ח, בהצטרותם ובנפרד.

א.4. צו על תנאי כנגד המשיבים 1-2, המורה להם להתייצב ולנמק מדוע לא יפרסמו את הנימוקים שעמדו בבסיס החלטתם להתקשר עם המשיב 3 בהסדר טיעון שאינו כולל דרישה להטלת קלון, וזאת לנוכח החובה החלה בהנחיית פרקליט המדינה מספר 8.1,

לפרט בתיק הפרקליטות את הנימוקים להתקשרות בהסדר טיעון אשר כרוך ברגישות ציבורית מיוחדת, וכן לפרוש בפני בית המשפט את מערכת השיקולים שהובילה להסכמת התביעה לעונש המוצע במידת הפירוט האפשרית; וכן בשל היותו של המשיב 3 נבחר ציבור בעל מעמד רם בקרב הציבור הרחב; לנוכח התמשכותם החריגה של ההליכים הפליליים בעניינו של המשיב 3, על פני למעלה מחמש שנים; ולנוכח הצורך בנימוק החלטתו של המשיב 1 לסיימן ולהכריע בהתאם לסמכותו המינהלית.

ב. צו ביניים

1. ב. כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא מלפניו צו ביניים אשר יורה כי בית המשפט השלום בירושלים לא ידון בעניינו של המשיב 3, במסגרת ת"פ 56231-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי, עד אשר תידון ותוכרע העתירה דנן, נוכח הנימוקים הבאים:

1. א. מטרתה של הבקשה למתן צו הביניים היא למנוע מצב בו יכול בית משפט השלום לקבוע מסמרות, או להכריע בתיק הפלילי, עוד בטרם ידון בית משפט נכבד זה בעתירה דנן ובהשלכותיה.

1. ב. כידוע, בבואו לבחון את השאלה האם להעניק צו ביניים אם לאו, מאזן בית המשפט הנכבד בין שני שיקולים עיקריים - מאזן הנוחות, וסיכויי העתירה, כאשר למאזן הנוחות מעמד בכורה ברור בין שני אלה. כך נקבע בבר"מ 8777/06 **מפעלי תחנות בע"מ ואח' נ' הועדה המקומית לתכנון ובניה טבריה ואח'** (נבו 19.11.2006): "על בית המשפט לשקול בבואו להכריע בבקשה למתן צו ביניים את סיכויי העתירה ואת "מאזן הנוחות"... שני השיקולים משפיעים האחד על השני... ואולם, אבן הבוחן העיקרית בסופו של יום היא בשיקולי "מאזן הנוחות"."

1. ג. העותרת סבורה כי העיכוב שייגרם בהליכי אישור הסדר הטיעון בערכאה הדייונית, הוא נמוך משמעותית ביחס לנזק שייגרם במצב שבו העתירה תתקבל לאחר שהסדר יידון ויאושר בבית משפט השלום בירושלים.

1. ד. נסיבות העניין המחייבות מתן צו הביניים המבוקש, וזאת על מנת למנוע פגיעה באינטרס הציבורי ובאמון הציבור בנבחרי הציבור.

1. ה. ובהמשך לצו ביניים אחר שניתן על ידי בית המשפט הנכבד בעתירה בנסיבות דומות שהגישה העותרת בבג"ץ 5747/07 **התנועה למען איכות השלטון נ' היועץ המשפטי לממשלה**, שם החליט ביום 1.7.2007, כב' השופט ס' גובראן כי הדיון בעתירה לצווים על תנאי וצו ביניים יתקיים בפני הרכב והוסף: "ניתן להניח כי עד לדיון בפני ההרכב, לא יוגש כתב האישום על ידי המשיב 1 לבית משפט השלום בירושלים".

1. ו. יצוין, כי דיון ראשון בעניין ההליך הפלילי של המשיב 3 (ת"פ 5623-12-21 מדינת ישראל נ' דרעי) נקבע ליום 11.1.2022. נוכח סד הזמנים הקצר, מתבקש כאמור צו הביניים.

1. ז. כן יצוין, כי בקשה זו עומדת בכפיפה אחת עם הבקשה לקיום דיון דחוף, אשר קיומו יבטיח כי צו ביניים, ככל שיינתן, יעמוד לזמן קצר בלבד.

ג. בקשה לקיום דיון דחוף

1. ג. כן מתבקש בזאת בית המשפט הנכבד להורות על קיום דיון דחוף בעתירה, על רקע הצורך

לברר בהקדם האפשרי את השאלות העומדות בבסיס העתירה; נוכח ההליך הפלילי התלוי ועומד בעניינו של המשיב 3 בפני בית משפט השלום בירושלים, אשר דיון ראשון בהקראה של כתב האישום נקבע ליום 11.1.2022; **ולאור העובדה כי המשיב 1 צפוי לסיים את תפקידו כיועץ המשפטי לממשלה ביום 31.1.2022.**

ואלה נימוקי העתירה:

א. מבוא

"הלכה ידועה ומושרשת היא כי החלטות בעניין עריכת הסדרי טיעון מסורות לשיקול דעתן המקצועי של רשויות התביעה, וכי **התערבות שיפוטית בהחלטות מסוג זה תתאפשר במקרים נדירים** – כאשר **ההחלטה לוקה בפגם מהותי** שאינו עולה בקנה אחד עם עקרונות המשפט המינהלי" (בג"ץ 8311/21 משמר הדמוקרטיה הישראלית נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח', פסקה 7 לפסק הדין, (פורסם בנבו, 26.12.2021) (להלן: "בג"ץ משמר הדמוקרטיה הישראלית").

1. לא בכדי בחרה העותרת לפתוח עתירה זו דווקא בציטוט שפתח את הדיון וההכרעה בפסק הדין שניתן לפני ימים אחדים בעתירה שעניינה היה הסדר הטיעון בעניינו של חבר הכנסת חיים כץ.
2. לא בכדי, וזאת משום שהעותרת סבורה שבפנינו ניצב אותו מקרה נדיר שבנדירים, אותו מקרה שבו ההחלטה לוקה בפגם כל מהותי המחייב את התערבותו של בית המשפט הנכבד בשיקול הדעת המנהלי, ובכל מקרה לדרוש את הנימוקים העומדים בבסיסו.
3. מעטות הן הפעמים בהן תפתח עתירה במילים אלו, ובכל זאת תאמר זאת העותרת בפה מלא: "**לואי ועתירה זו מעולם לא הייתה מגיעה לאוויר העולם**". עתירה שעניינה בסוגיה שנדמה וכאילו איש לא האמין כי יבוא יום ובית המשפט הנכבד יידרש לה – ובמרכזה שר לשעבר, נבחר ציבור, עבריין מורשע אשר ריצה תקופת מאסר ורצדביסט המתיר לעצמו דרור בביצוע חוזר של עבירות על החוק **בעודו יושב על כס נבחר הציבור**.
4. וחמור לא פחות, יועץ משפטי לממשלה המשלב ידו בידי של העבריין, וביחד רוקם הסדר טיעון שכל תכליתו היא **להערים על החוק ועל המחוקק**, לחמוק בין החרכים הצרים שהותירו המחוקקים בחשבם כי ישנם מצבים שלעולם לא יוכלו לקרות – והנה, אנו מגלים כעת כי ליצירתיות המשפטית גבולות רחבים משיכל לחשוב המחוקק אי פעם, ובפנינו הסדר טיעון שכל תכליתו במתן מוצא חמקמק למי שפעם אחר פעם הפר את חוקיה של מדינת ישראל, ולאפשר לו לשוב לכס המיניסטר.
5. במרכזה של העתירה, עומד שר לשעבר, אשר שמו נחרת לדיראון עולם בדברי הימים של מדינת ישראל הצעירה, כמי שהכניס בשעריה את "**תת-תרבות השוחד, האופיינית למדינות נחשלות ולמשטרים מושחתים**"¹ וכמי שהביא את תת-תרבות זו לדרגת שכלול ואמנות, עד שהפכה לאורח חייו ואפיינה את כל הליך עלייתו לגדולה במשרד הפנים החל מדרגת היועץ לשר, דרך משרד המנכ"ל וכלה בכס המיניסטר עצמו.
6. אותו שר לשעבר, הוא המשיב 3 בעתירה דנן, אשר הורשע בשורה ארוכה של עבירות חמורות, בראשן עבירת השוחד - הקשה מכל עבירות השירות הציבורי, עבירת המרמה והפרת האמונים, וכן קבלת דבר במרמה, **כולן כרובן מתייחסות לתקופה בה כיהן כנבחר ציבור או עובד ציבור - גם בתפקיד שר**, אותו שר לשעבר אשר תחת הפקת הלקחים, הרכנת הראש וקבלת הדין – שב לכיסא הציבורי, ושב

¹ בע"פ 3575/99 דרעי נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(2), 721, פס' 154 (2000).

גם לעבור על החוק.

7. אמר כבר התלמוד הבבלי במסכת סנהדרין, כי "במקום בו בעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם יכולים". ובכן, בכדי לבוא בשערי תשובה נדרש אדם להתוודות תחילה על פשעו ולבקש מחילה. **המשיב 3 מעולם לא עשה תשובה זו**, בכל מקרה לא בפומבי. מעולם לא הודה בפשעו, **לא לקח עליה אחריות. מעולם לא הכה על חטא.**
8. תחת זאת, הוביל המשיב 3, **מי שהיה מבכירי השרים בממשלות שונות ועל פני למעלה משלשה עשורים**, מסע הכפשה חסר תקדים כנגד גורמי אכיפת החוק במדינת ישראל, הוביל ציבור שלם בישראל נגד מערכת בתי המשפט והשופטים המכהנים בה, רמס ופגע בכל סמל ממלכתי ושלטוני אשר נקרה בדרכו, בניסיונותיו להציל את עורו מפני עונש על מעשיו, וגרם נזק כמעט בלתי הפיך לאמון הציבור במערכות השלטון במדינת ישראל.
9. והנה אותו אדם, אשר הותר לו לשוב לכס השר, שב ופוגע פעם נוספת בקופה הציבורית, עובר על החוק – ומבקש כעת, **בחסות היועץ המשפטי לממשלה ופרקליט המדינה**, לחמוק מעברות אלו מבלי שיוטל עליו קלון, ותוך שהוא שומר לעצמו את הזכות לשוב ולהתמנות לשר בממשלת ישראל.
10. **הלוואי ועתירה זו לא הייתה נכתבת לעולם**. אולם ישנם המקרים הבודדים, אותם מקרים נדירים שבנדירים, בהם המציאות אכן עולה על כל דמיון. **ובמקרים אלו שומה על בית המשפט הנכבד להתערב**, וזאת מבקשת ממנו כעת העותרת לעשות.
11. לאחר שעשתה העותרת ככל יכולתה במישור הציבורי והאזרחי, לרבות פניות פומביות אל היועץ המשפטי לממשלה, הפעלת לחץ ציבורי אדיר בקמפינים ציבוריים ובכלי התקשורת; לאחר שמיצתה הליכים בפניות חדות וברורות אל היועמ"ש ובפרקליטות המדינה, לא נותרה ברירה זולת פנייה לבית משפט נכבד זה.
12. העותרת תטען כי הסדר הטיעון שנחתם בין המשיב 3 לבין מדינת ישראל נערך על מנת להערים על לשון החוק הברורה של סעיף 42(א) לחוק יסוד: הכנסת וההוראות המחייבות מטעמו; העותרת תטען כי ההסכם נערך על מנת שיוכל להערים גם על הוראות סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, ועל מנת שיוכל לאפשר למשיב 3 – עבריין מורשע וסדרתי – לשוב ולכהן כשר בממשלת ישראל.
13. העותרת תטען כי בפנינו מקרה מובהק בו "הכמות עושה איכות", וכי מעשיו של המשיב 3, עבריין מורשע אשר חזר לדרכו הרעה ועבר פעם נוספת על החוק **בעודו מכהן כנבחר ציבור**, מחייבת את היועץ המשפטי לממשלה לדרוש מבית המשפט כי ייקבע שדבק קלון במעשיו, וכי אין הוא ראוי יותר לשוב אל החיים הציבוריים בתפקידים בממשלת ישראל.
14. העותרת תטען כי הסדר טיעון זה מהווה פגיעה חמורה בערכי הליבה עליהם מושתתת הדמוקרטיה הישראלית, פוגע פגיעה חמורה בעקרונות שלטון החוק, אמון הציבור ברשויות השלטון ובנבחרי, שוחק את היושר והיושרה של הרשות הציבורית, ופוגע באמון הציבור.
15. לאור הנסיבות הקיצוניות, החריגות והתקדימיות שבפנינו, מקום בו לראשונה בתולדות מדינת ישראל עבריין מורשע חוזר לתפקיד שר, ולאחר מכן שב וממשיך לעבור על החוק, סבורה העותרת כי בשעת דחק זו, יש לעמוד על משמר אופייה ומהותה של מדינת ישראל כמדינה המכבדת חוק ומניפה את דגל טוהר המידות.
16. אשר על כן, העותרת תבקש מבית המשפט הנכבד כי יורה על הצוים המופיעים ברישא לעתירה זו, ויעשם למוחלטים.

17. במהלך העתירה, ההדגשות הן של הח"מ, אלא אם נכתב אחרת. עוד יובהר כי מפאת אורכן של הכרעות הדין השונות בעניינו של המשיב 3, הן לא צורפו במלואן. ככל שתידרש, תגיש העותרת לבית המשפט הנכבד את ההכרעות המלאות.

ב. הצדדים לעתירה

העותרת

18. העותרת היא עמותה, רשומה כדין, תנועה עצמאית ולא מפלגתית, המונה כ-52,000 חברים ופעילים ומציינת בימים אלו 32 שנים של עשייה ציבורית ומשפטית בהן חרטה על דיגלה שמירה על טוהר המידות בשירות הציבורי, עידוד ערכי שלטון החוק, שירוש נורמות בלתי ראויות במנהל הציבורי והשרשת נורמות ראויות של מנהל ציבורי תקין.

המשיבים

19. המשיב 1 הוא היועץ המשפטי לממשלה (להלן: "היועמ"ש"), אשר עומד בראש מערך התביעה כולו. לפי סעיף 4(א)(1) לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (התשי"א-1951), בסמכותו של היועמ"ש להגיש כתב אישום נגד חבר כנסת, בעבירה שאינה בשל מילוי תפקיד, שנעברה בזמן היותו חבר כנסת או לפני שהיה חבר כנסת. כמו כן, בהתאם לסעיף 15 להנחיית פרקליט המדינה מספר 8.1 שעניינה: "הנחיות לעריכת הסדר טיעון" מיום 11.5.1989 (עדכון אחרון: 12.2.2009), הסדר טיעון עם נאשם שהוא איש ציבור מחייב את אישורו של פרקליט המדינה או היועץ המשפטי לממשלה בכתב.

20. המשיב 2 הוא פרקליט המדינה, העומד בראש הפרקליטות, אשר מייצגת את המדינה בהליכים פליליים ואמונה על העמדה לדין בהליך הפלילי.

21. המשיב 3 הוא חבר הכנסת והשר לשעבר מר אריה מכלוף דרעי (להלן: "חה"כ דרעי"), יו"ר סיעת ש"ס אשר מכהן וכיהן כחבר כנסת בכנסות ה-13, 14, וה-19-24, וכן כיהן כשר הפנים בממשלות ה-23-25, וה-34-35, כשר לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל, השר לשירותי דת ושר הכלכלה והתעשייה בממשלה ה-34, וכשר במשרד ראש הממשלה בממשלה ה-25. חה"כ דרעי הורשע בעבירות קשות של לקיחת שוחד, מרמה והפרת אמונים, וקבלת דבר במרמה, בעודו מכהן בתפקידים בכירים שונים במשרד הפנים, ונשפט לתקופת מאסר בת 3 שנים, מתוכה ריצה שנתיים. ביום 26.12.2021 נחתם הסדר טיעון בין המשיבים 1-2 לבין המשיב 3, ולפיו יודה המשיב 3 בביצוען של עבירות מס חמורות, ויתפטר מתפקידו בכנסת, ואילו המדינה תדרוש עונש של מאסר על תנאי לתקופה של 12 חודשים, וקנס בסך 180,000 ₪ או שנת מאסר בפועל תחתיו, וכן – לא תדרוש המדינה כי יוטל קלון.

ג. רקע עובדתי

22. כבר ברישא לעתירה זו יאמר, כי בשל מעלליו רבי השנים של חה"כ דרעי אשר ראשיתם עוד בשלהי שנות ה-80 של המאה הקודמת, היא פרק זה ארוך מן הרגיל בעתירות מעין אלו. זאת באשר העותרת רואה חשיבות יתרה בהבאת מלוא מעשיו החמורים של המשיב 3, אשר שמו נזכר פעם אחר פעם בפרשיות פליליות המלוות את השלטון הישראלי לאורך שנות ה-90, בפני בית המשפט הנכבד.

23. אשר על כן, סדר הצגת הדברים יהא כדלהלן: ראשית תעמוד העותרת על מעשיו הפליליים של חה"כ דרעי בפרשות אשר זכו לכינוי "התיק האישי" וה"התיק הציבורי"; לאחר מכן תעמוד העותרת על

התנהלותו של הנאשם בפרשת בר און חברון, בה אמור היה לעמוד לדין פלילי גם כן; בהמשך תפרט העותרת אודות חזרתו של חה"כ דרעי לחיים הפוליטיים, ולרבות אמירותיו של בית המשפט הנכבד בשתי עתירות שהוגשו עת מונה לתפקיד שר הכלכלה ושר הפנים.

24. לבסוף תפרט העותרת על הפרשה בה עסקינן כעת, על החקירות הפליליות כנגד חה"כ דרעי, ובעבירות המס החמורות בהן בחרו המשיבים 1-2 להאשימו. לבסוף יובא הסדר הטיעון החריג, המקל ונעדר הקלון – אשר כל תכליתו היא להערים על החוק, ולאפשר ל חה"כ דרעי לשוב ולהתמנות כשר בממשלת ישראל.

25. וכעת, ראשון – ראשון, ואחרון – אחרון.

ג.1. הגשת כתב האישום הראשון בעניינו של חה"כ דרעי

26. בראשית חודש יוני, שנת 1990, סערה מדינת ישראל - אשר זה עתה התאוששה ממשבר קואליציוני סוער, שלימים יכונה "התרגיל המסריח" - כאשר הכריזה משטרת ישראל על פתיחה בחקירה כנגד שר הפנים המכהן דאז, חה"כ דרעי.

27. בתום 3 שנות חקירה סוערות המליצה משטרת ישראל על הגשת כתב אישום חמור כנגד חה"כ דרעי. תקופה זו במידה רבה היוותה יריית פתיחה לעשור שכולו ניסיונותיו של חה"כ דרעי להסיט באופן קבוע את הזרקור מפשעיו אל עבר מטרות אחרות, תוך שהוא מוביל מסע השמצה מסוכן וחסר תקדים נגד רשויות אכיפת החוק במדינת ישראל. כך, חה"כ דרעי תקף את כלי התקשורת, אשר חשפו וסיקרו את החשדות כנגדו, כשבמקביל הוא מקפיד לשמור על זכות השתיקה מול חוקריו. דומה שאת משפטו ניהל על דעת הקהל, ולא על עולותיו.

28. לבסוף הוחלט על הגשת שני כתבי אישום כנגד חה"כ דרעי, בשני תיקים נפרדים, אשר זכו לכינוי "התיק האישי", ו"התיק הציבורי". התיק הציבורי התייחס לחשדות לפיהם עשה חה"כ דרעי שימוש לרעה בסמכויותיו כשר הפנים על מנת להעביר כספים ושווה כספים למוסדות וגופים (לעתים פיקטיביים), מכספי הציבור, על ידי שימוש במסגרת "מתן תמיכות למוסדות על ידי רשויות מקומיות".

29. התיק האישי, לצדו, התייחס לשורה של עבירות אותן ביצע חה"כ דרעי במישור האישי, וביניהן נטילת כספי שוחד לטובתו ורווחתו האישית, בעבור קידום מטרות ואינטרסים של משלמי השוחד, אשר ברובם היו מקורביו.

30. כך, לאחר חקירה ממושכת בת קרוב ל-3 שנים, הוגש ביום 22.08.1993 כתב אישום כנגד חה"כ דרעי, בפרשת "התיק האישי", הכולל את העבירות הבאות:

- א. קבלת שוחד, עבירה לפי סעיף 290 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").
- ב. הפרת אמונים של עובד ציבור, עבירה לפי סעיף 284 לחוק העונשין.
- ג. קבלת דבר במירמה בנסיבות מחמירות, עבירה לפי סעיף 415 לחוק העונשין.
- ד. רישום כוזב במסמכי תאגיד, עבירה לפי סעיף 423 לחוק העונשין.

31. כתב האישום שהוגש כנגד חה"כ דרעי, בצוותא עם 3 נאשמים נוספים, כלל עשרה אישומים אשר מתוכם ארבעה אישומים העוסקים בפרשת השוחד. על פי האישומים האמורים, קיבל חה"כ דרעי מיתר הנאשמים שוחד בעת היותו עובד הציבור, כדי שיפעל בעת מילוי תפקידיו הממלכתיים להשגת טובות הנאה להם ולגופים שבשליטתם.

32. כתב אישום זה, איגד תחתיו מספר פרשיות יחדיו, ובהן: פרשיה הקשורה להפעלת מעמדו וקשריו

של חה"כ דרעי במשרד הפנים כדי לסייע בהעברת תקציבים לעמותה בה היה פעיל; פרשיה במסגרתה הוזרמו כספים ממקורות ממלכתיים לעמותות שונות בהם היה חה"כ דרעי פעיל או מעורב תמורת דמי שוחד; פרשיה הקשורה להנעת גורמים ממלכתיים להקצות קרקעות לרוכשי חלקות מעמותה אליה היה חה"כ דרעי מקורב, וכן מינויי מקורבים.

33. חה"כ דרעי, שהיה בעת ההיא יו"ר מפלגת ש"ס, הואשם כי בעת שכיהן בתפקידים ציבוריים בכירים – תחילה כעוזר שר הפנים, אחר כך כמנכ"ל משרד הפנים, ולבסוף כשר הפנים – נטל שוחד מכספי עמותת "לב-בנים לבנים שבים" (להלן: "**עמותת לב בנים**"), אשר ניהלה ישיבה וכולל לאברכים חוזרים בתשובה, בה כיהן כמנהל האדמיניסטרטיבי, עד שהחל לכהן בתפקידו הציבוריים מטעם תנועת ש"ס.

34. בתיאור ההשתלשלות העובדתית בהכרעת הדין, מתואר הלך הרוח שאפיין את התנהלות חה"כ דרעי ומקורביו בתחילת דרכו הפוליטית:

"חברי נאשם 1 משיבת "לב בנים", היינו משה וינברג, הרב וינברג ויום טוב רובין (נאשמים 2, 3, 4), "החבורה" בלשונו, **מבינים שנאשם 1 הוא כוח פוליטי עולה. החברות עמו מקבלת מימד חדש. הם רוצים בקרבתו כדי לזכות בתקציבים ממלכתיים ובטובות הנאה לישיבה. הוא מעוניין בהם כאנשי שלומו עושי דברו.** גם כנושאי כליו. ככל שמעמד נאשם 1 מתחזק, משתנה אופי היחסים בינו לבין הנאשמים. היחסים לובשים צורה חדשה. נאשם 1 הופך לבעל המאה ולבעל הדעה בכל הנעשה בישיבה, והוא המכריע בכל עניינה [...] משעלה נאשם 1 "לגדולה" והתמנה עוזר לשר הפנים, ציפו הנאשמים 2, 3 ו-4 שנאשם 1 חברם, שעד אז שימש בתפקיד רם בישיבה, יחלץ את הישיבה ממצוקתה הכספית" (ת"פ (י-ם) 305/93 **מדינת ישראל נ' דרעי**, פס' ג' (פורסם בנבו, 17.03.1999) (להלן: "**הכרעת הדין**")).

35. כתב האישום שרטט תמונה קשה ומטרידה של פרקטיקת מתן שוחד, שהתגבשה לאורך שנים רבות בין חה"כ דרעי לבין מקורביו מחוגים שונים, כאשר פרקטיקה זו משתכללת כשהלה עובר בין תפקידיו השונים במשרד הפנים, תוך שהוא דואג לשמר את יחסיו עם אלו אשר חפץ ביקרם ובממונם.

36. לימים, תתייחס לכך הכרעת הדין, תוך שהיא מפרטת כיצד הצליח חה"כ דרעי לשמר את טובות ההנאה ההדדיות משך שנים - גורמי הישיבה מעבירים אליו כספים, ובתמורה זה האחרון דואג לצרכיהם, באמצעות השגת תקציבים נכבדים ממקורות ממלכתיים וציבוריים, ותחת אצטלה של פעילות ציבורית:

"תלות הנאשמים בנאשם 1 הלכה והתעצמה, גם בשל מתכונת הנתניה מידי. נאשם 1 משיג לנאשמים טובות הנאה, אך עושה הוא כן במשקל ובמשורה. **אין הוא ממלא בבת אחת את כל תאוותם ולא את כל מחסורם. הנאשמים נשארים תלויים בו וניזונים מידי. הוא תקוותם. בדרך זו מבטיח נאשם 1 לעצמו, לטווח ארוך, הכנסות צדדיות ממשיות.**" (**הכרעת הדין**, בפס' ג')

37. וכך "ייסד" למעשה חה"כ דרעי תעשיית שוחד שלמה אותה טיפח במסירות לאורך שנים רבות בתפקידיו השונים במשרד הפנים, תוך שהוא דואג לשמן היטב את ציריה של המכונה-עד אשר התיישב לו בנינוחות על כס הכבוד הציבורי בתפקיד שר הפנים.

38. כמו בתמונת ראי, כאשר דילג חה"כ דרעי במהירות מסחררת במעלה התפקידים במשרד הפנים - מעוזר לשר, למנכ"ל המשרד, ולבסוף לשר עצמו - כך גם תשלומי מכולת התחלפו בטיסות לחו"ל, שהתחלפו במימון רכישת דירת פאר.

"מתת גדולה זו חותמת מסכת רצופה של כספי שוחד שהזרימו הנאשמים לנאשם 1 במשך חמש שנים. השלמונים עלו מדרגה משנה לשנה ומעת לעת - לפי רום מעלתו

של נאשם 1 ולפי חפצו הגובר. כאמור, תחילת השלמונים - בסיפוק "צורכי מכולת" של נאשם 1, בתקופת היותו עוזר שר הפנים, וכבמתכונת המשכורת שקיבל קודם לכן מ"לב בנים". המשכם - במימון חלקי לרכישת הדירה השניה ברחוב שאולזון, בתקופת היותו מועמד למנהל כללי של משרד הפנים. אחרי כן - במימון נסיעות נופש לנאשם 1 ולאשתו לחוץ לארץ - בתקופת היותו מנהל כללי של משרד הפנים, עד שהגיעו בתקופת כתב האישום לשיאם - במימון חלק ממחיר דירת הפאר ברחוב הקבלן, בתקופת היותו שר הפנים.

מאפיין את השלמונים - רציפותם במשך למעלה מחמש שנים, גיוונם, ועלייתם בדרגה. מנתינות מתוננת יחסית - לנתינות ממשיות, מצורכי מחייה - לצורכי רווחה, ומנתינה לרכישת דירה רגילה - לנתינה נדיבה לרכישת דירת פאר. [הכרעת הדין, פסי ג'].

39. הנה כי כן, לראשונה בתולדות מדינת ישראל, הוגש כתב אישום חמור ביותר כנגד שר מכהן - בשורת עבירות קשות אשר בראשן עבירת השוחד - אותן ביצע חה"כ דרעי בעודו מכהן על כס הציבור, וכאשר הוא מנצל את מעמדו הרם על מנת לבצע עבירות קשות אלו.

2.ג. סיום כהונתו של חה"כ דרעי בתפקיד שר הפנים בממשלה ה-25

40. בעקבות הגשת כתבי אישום חמורים אלו, קמה זעקה ציבורית צלולה ומהדהדת, בראשה עמדה העותרת, אשר עשתה אז את צעדיה הראשונים, הקוראת לראש הממשלה המכהן דאז, מר יצחק רבין ז"ל, לסיים באחת את כהונתו של חה"כ דרעי כשר פנים. זאת, נוכח הפגיעה הקשה באמונו של הציבור, בערכים הנורמטיביים והציבוריים של שלטון ראוי ואיכותי, ובאשר המשך כהונתו של אדם נגדו תלויים כתבי אישום כה חמורים - הקשורים זיקה ישירה לתפקידו - הינה בלתי סבירה באופן קיצוני.

41. אל קריאה ציבורית זו, הצטרף - גם הוא באופן חסר תקדים - היועץ המשפטי לממשלה דאז, עו"ד יוסף חריש ז"ל, אשר פנה לראש הממשלה דאז, רבין ז"ל, וייעץ לו כי מרגע שהוגש כתב האישום, עקרונות היסוד של השיטה המשפטית, וכן המידות עליהן הן מושתתות מחייבות כי חה"כ דרעי לא ימשיך לכהן כשר בממשלה:

"החל משעה זו ועד תום בירור משפטו יהא זה בניגוד לעקרונות יסוד של משפט וממשל ואף לא יהא זה מן המידה כי מר דרעי יוסיף לכהן כשר בממשלה" [הציטוט מובא בפסק דינו של כב' הנשיא שמגר, בפסקה 3 לפסק הדין בבג"ץ 3094/93 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ממשלת ישראל פ"ד מז(5) 404 (1993) (להלן: "בג"ץ דרעי")]

42. על אף עמדה ברורה זו של היועמ"ש, ועל אף הקריאה הציבורית, סירב ראש הממשלה דאז להפעיל סמכותו על פי חוק יסוד: הממשלה, ולהעביר את חה"כ דרעי מכהונתו, זאת לאור התחייבותו כלפי חה"כ דרעי שלא יעבירו מתפקידו גם באם יוגש כתב אישום.

43. נוכח סירוב זה, עתרה העותרת כאמור לבג"ץ בבקשה כי יורה לראש הממשלה להפעיל סמכותו על פי חוק יסוד: הממשלה, ויעביר את שר הפנים דאז, חה"כ דרעי בעתירה דנן, מתפקידו. העותרת טענה אז, כי לנוכח חומרת החשדות בכתב האישום, הופכת הסמכות להעביר שר מתפקידו, אשר ברגיל הינה סמכות שברשות, לסמכות שבחובה - ועל כן חייב היה ראש הממשלה להפעילה.

44. לאחר ששמע את טענות הצדדים, הכריע בית המשפט הנכבד, פה אחד, כי ההתחייבות אותה התחייב ראש הממשלה דאז, רבין ז"ל, כלפי חה"כ דרעי הינה "נטולת תוקף לחלוטין" ו"כי לא ניתן לראות בה הגבלה תקפה על סמכותו של ראש הממשלה להפעיל סמכותו לפי סעיף 21 לחוק-יסוד: הממשלה." (בג"ץ דרעי, פסקה 12 לפסק דינו של הנשיא בדימוס שמגר).

45. באשר להעברתו של חה"כ דרעי מתפקידו, פסק בית המשפט הנכבד, כי ישנן נסיבות בהן הופכת הסמכות שבשיקול הדעת, להפעלה שבחובה, וזאת משום שהעבירות אשר יוחסו דאז לחה"כ דרעי הינן מפליגות בחומרתן - עד אשר אי הפעלת הסמכות להעבירו מתפקידו אינה סבירה באופן קיצוני, כאשר בין אלו עומדות נסיבות המשליכות השלכה ישירה על מעמד הממשלה, מראית פניה בעיני הציבור, יכולתה להנהיג ולשמש דוגמה ואמון הציבור בפעילותה:

"אכן נכון הוא, כי הסמכות לפי סעיף 21א הנ"ל יכול שתופעל כדי לאפשר פעולתה התקינה של הממשלה ולהביא לפיטוריו של שר שאינו משתלב במירקם הפעולה הממשלתי או הפועל בניגוד לעקרונות האחריות הקולקטיבית. אלה כמובן דוגמאות בלבד, שעניינן מה שמכונה בפי הרבים בשם "קלקולים". אולם, בכך אינו מתמצה תיאור גבולותיה של הסמכות לפי סעיף 21א הנ"ל, שכלליותה מצביעה על רוחבה ועומקה. [...] הוראת החוק האמורה נועדה גם כדי לאפשר תגובה, בצורת העברה מן התפקיד, בשל אירוע חמור שבו מעורב חבר הממשלה, כאשר האירוע, יהיה זה מעשה או מחדל, משליך על מעמדה של הממשלה, על מראית פניה בעיני הציבור, יכולתה להנהיג ולשמש דוגמה, כשירותה להשריש אורחות התנהגות נאותות, ועיקר העיקרים, כאשר הדבר משליך על אמון הציבור בשיטת הממשל והשלטון שלנו, בערכים שעליהם בנויה שיטתנו השלטונית והחוקית ובחובות של האזרח מן השורה הקמות ועולות מכך." (בג"ץ דרעי, פסקה 17 לפסק דינו של הנשיא בדימוס שמגר)

46. וכן,

"(ו) יש נסיבות שבהן הופכת הפעלת סמכות שבשיקול-דעת להפעלה שבחובה. אי הפעלתה של הסמכות בנסיבות מעין אלה יכולה להיחשב כבלתי סבירה באופן היורד לשורשו של עניין.

(ז) מקרה פסול בעבר מחייב תיקון של מה שעוות או התנערות ממנו, ולא חיקויו. אין ללמוד היתר מכישלון שבעבר.

(ח) העבירות המיוחסות לשר דרעי הן מפליגות בחומרתן, ואי-הפעלת הסמכות להעבירו מתפקידו עולה כדי אי-סבירות קיצוני. ההישענות בעניין זה על התחייבות, הנוגדת את הוראותיו של סעיף 13א לחוק היסוד, אינה במקומה" (בג"ץ דרעי, פסקה 20 לפסק דינו של הנשיא בדימוס שמגר).

47. משום כך, ובאור חומרת **החשדות** לעבירות אשר יוחסו דאז לחה"כ דרעי, אותם החשדות אשר לימים יבשילו ברובם להרשעה במסגרת "התיק האישי", הורה בית המשפט הנכבד לראש הממשלה להעביר את חה"כ דרעי מתפקידו כשר הפנים.

ג.3. פרשת בר און - חברון

48. גם לאחר שהודח מתפקידו כשר הפנים, המשיך חה"כ דרעי לעשות ככל יכולתו, תוך שימוש בעוצמה הפוליטית הרבה שצבר, בין היתר על ידי ביצוע אותן עבירות עליהן עמד למשפט, לשם הכפשת גורמי החקירה, רשויות אכיפת החוק, ובהמשך גם את בתי המשפט עצמם.

49. זאת עשה, בעודו מנסה להשתמש בכוחו הפוליטי ובמעמדו בקרב מנהיגי המדינה דאז, על מנת לפגום בניהול המשפט ותוצאותיו. אחת מן הפרשות הזכורות ביותר מאותה התקופה, ואשר ייצרבו לנצח ולדראון עולם כפרשה בה זנחו שליחי הציבור את שליחותם המקודשת למען קידומו הציני אינטרס צר ואישי - הינה פרשת מינויו של עוה"ד רוני בר-און לכהונת היועץ המשפטי לממשלה הקצרה ביותר, פרשה אשר זכתה לכינוי "בר און - חברון".

50. על פרשה זו, אותה הוביל חה"כ דרעי, כתב לימים היועץ המשפטי לממשלה דאז, כב' השופט אליקים רובינשטיין, את הדברים החמורים הבאים:

"היה כאן איום על שלטון החוק, בנוסח המוכר ממדינות מסוימות - קרי, מינוי יועץ

משפטי לממשלה, ראש התביעה הכללית, העלול להיות כבול בקוריהם של אישים שלא אינטרס הציבור ושלטון החוק לנגד עיניהם (מתוך החלטת היועץ המשפטי לממשלה אליקים רובינשטיין 3167/97, כפי שהובאה במאמרו של פרופ' זאב סגל "צללים מרחפים על שלטון החוק - עם פרשת בר-און ובעקבותיה: על העמדת אישי-ציבור לדין פלילי" **משפט וממשל** ד 587 (1998) (להלן: "זאב סגל").

51. למען הסדר הטוב, ובשולי העתירה, תבקש העותרת להביא במספר פסקאות את השתלשלות האירועים בפרשה זו, אך בכדי לסבר את האוזן על התנהלותו של זה המבקש כעת – בברכת היועץ המשפטי לממשלה – לחמוק מהטלת קלון על מעשיו, ועל מנת שיוכל לשוב פעם נוספת ולאחוז במשרת שר בממשלת ישראל.
52. ראשיתו של הסיפור בשלהי חודש דצמבר 1996, עת הייתה אמורה להיכנס לתקפה פרישתו מרצון של היועמ"ש דאז מיכאל בן-יאיר. ביום 10.01.1997, לאחר שספקולציית השמות בכלי התקשורת השונים, ויחד איתה גם העניין הציבורי במינוי שהלך והתעכב הגיעה לנקודת רתיחה, הביא ראש הממשלה דאז את מינויו של עו"ד רוני בר-און לאישור הממשלה, שם אישר את המינוי ברוב קולות.
53. מינוי זה עורר, בלשון המעטה, הרמות גבה לא מעטות בקרב משפטנים בכירים, פוליטיקאים ואנשי ציבור בישראל. המינוי נתקל בתגובות קשות מימין ומשמאל, אשר רובן נגעו להיות עו"ד בר-און פעיל פוליטי בעל קשרים עמוקים למפלגת הליכוד ולשר המשפטים דאז צחי הנגבי, וכן בשל העדר היותו של עו"ד בר-און משפטן בעל הישגים משפטיים יוצאי דופן, כפי שהיה מצופה ממועמד לתפקיד היועץ המשפטי לממשלת ישראל (אשר הוא גם אוחו בכובע התובע הראשי).
54. ומעל הכל, חששם הגדול של אנשי ציבור ותקשורת רבים, כי מינוי זה הגיע במסגרת "דיל" סודי בין חה"כ דרעי, יו"ר מפלגת ש"ס דאז, לבין ראש הממשלה ושר המשפטים, לפיו יקדמו את מועמדותו של עו"ד בר-און, אשר נתפס בעיני חה"כ דרעי כיועמ"ש עימו יוכל לחתום על הסכם טיעון נוח, בתמורה לתמיכתה של מפלגת ש"ס בהסכם נסיגת צה"ל מהעיר חברון אותו ניסה ראש הממשלה דאז, מר בנימין נתניהו, לקדם בקואליציה.
55. יומיים לאחר שמונה לתפקידו, כאשר בתוך החלטתו של בית המשפט העליון בבג"ץ 234/97 **פינס נ' ראש ממשלת ישראל** (פורסם בנבו, 13.3.1997) לפיה על המדינה להביא בפני בית המשפט את כלל מערך השיקולים הכרוכים במינוי, התפטר עו"ד בר-און מתפקידו.
56. אולם, הייתה זו הכתבת איילת חסון, בכתבה ששודרה בערוץ הראשון כעשרה ימים לאחר התפטרותו של בר-און, אשר העלתה מן המחשכים את אחת מן הפרשיות הפוליטיות (ויש אשר יאמרו פליליות) החמורות בדברי הימים של מדינת ישראל.
57. בתמצית, פרטה הכתבה את השתלשלות האירועים אשר קדמו למינויו של בר-און לתפקיד היועמ"ש, ובה - לטענתה - **עמד חה"כ דרעי כל העת מאחורי קידומו של בר-און לתפקיד היועמ"ש תוך שהוא טוען בפני מקורבים לו כי ברשותו נמצאות הקלטות של בר און המתחייב בפניו כי באם יפעל לקידומו, יעניק לו האחרון עסקת טיעון שאינה כוללת קלון - זאת על מנת שיוכל להמשיך בקריירה הפוליטית שלו.**
58. בחלוף 4 ימים בהם סערו הרוחות הפוליטיות והציבוריות במדינת ישראל, הורה ראש הממשלה דאז על חקירת משטרה בעניין, שנערכה בליווי הפרקליטות ואשר בסופה המליצה המשטרה על הגשת כתב אישום כנגד ראש הממשלה באשמה של מרמה והפרת אמונים, בכפיפות לחקירה נוספת של ראש הממשלה (לבסוף הוחלט שלא להגיש נגד ראש הממשלה כתב אישום); להעמיד לדין את שר המשפטים באשמה של מרמה והפרת אמונים; להעמיד לדין את חה"כ דרעי בעבירה של סחיטה

באיומים ובעבירה של מרמה והפרת אמונים; וכן להעמיד לדין את מנכ"ל משרד ראש הממשלה, אביגדור ליברמן, בעבירה של מרמה והפרת אמונים (ראו **זאב סגל** בעמוד 602).

59. בסמוך לכך פרסם היועמ"ש רובינשטיין את החלטתו בעניין, 3167/97, לפיה יש לסגור את התיק כנגד ראש הממשלה ושר המשפטים בשל העדר ראיות מספיקות. בכל הנוגע לחה"כ דרעי, המליץ היועמ"ש כי **יוגש נגדו כתב אישום, בעבירות של מרמה והפרת אמונים, סחיטה באיומים ושיבוש מהלכי משפט, בכפוף לשימוע ולהסרת חסינותו על ידי הכנסת (זאב סגל, בעמוד 610).**

60. בחודש דצמבר 2001, בעודו מרצה את עונש המאסר אשר נגזר עליו בעקבות "התיק האישי" (להלן), ובעוד מתנהל נגדו בבית המשפט השלום "התיק הציבורי", הורה היועמ"ש רובינשטיין לסגור את התיק נגד דרעי בפרשה זו, **בנימוק כי אין מקום לנהל תיק נוסף נגד חה"כ דרעי לאור התיקים אשר נוהלו מולו.** דברים אלו נאמרו בסמוך לפרסום עמדת הפרקליטות כי אין לשחרר את חה"כ דרעי לאחר מחצית תקופת מאסרו, ועל כן ו"משיקולי הגינות", ייסגר התיק.

4.ג. הרשעתו של חה"כ דרעי ב"תיק האישי" בבית המשפט המחוזי

61. לאחר הליך משפטי ארוך, סבוך ומורכב, אשר התנהל על פני 400 ישיבות ודיונים, הורשע חה"כ דרעי ביום 17.3.1999 על ידי בית המשפט המחוזי בירושלים בקבלת שוחד, בשלוש עבירות מרמה והפרת אמונים, ובעבירת קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות. במקביל, זוכה חה"כ דרעי מעבירת שוחד אחת, ומעבירת רישום כוזב במסמכי תאגיד (ת"פ (י-ם) 305/93 **מדינת ישראל נ' דרעי**, פורסם בנבו). בשל ארכה וחשיבותה הציבורית, פורסמה הכרעת הדין ב-4 חלקים שונים, בהם מבוא הכרעת הדין.

62. הכרעת הדין תיארה את הפרקטיקה השלטת בתעשיית השוחד אשר התגבשה בין חה"כ דרעי לבין מקורביו השונים. כך, למשל, תואר כיצד היה מתקשר המשיב 3 מספר פעמים בחודש לישיבת "לב בנים" ו"מזכיר" כי הוא או אשתו יפה דרעי זקוקים לכסף ל"מכולת". לאחר מכן, היה מופקד בחשבונו של חה"כ דרעי סכום כסף משמעותי.

63. אולם בית המשפט הנכבד לא הסתפק אך בהכרעת הדין לגופא, אלא בחר להתייחס ארוכות גם להתנהלותו של חה"כ דרעי אל מול רשויות החקירה והאכיפה לאורך כל ניהול התיק. בשורה של ביטויים קשים ומכוננים התייחסו השופטים לניסיונותיו הפסולים של חה"כ דרעי לשבש בכל דרך אפשרית את מהלך החקירה, תוך שהוא נמנע מלשתף פעולה עם חוקריו, ובוחר לשמור על זכות השתיקה - זאת על אף היותו נבחר ציבור.

64. בין היתר ציינו השופטים כי:

"התנהגות נאשם 1 במהלך החקירה במשטרה היא מעין מדריך לטקטיקות פסולות, שמטרתן בעיקר - הטעיית החקירה והכשלת המשטרה במלאכתה".
[הכרעת הדין, פס' ה']

65. נוסף על כך, ציינו השופטים כי שתיקתו של חה"כ דרעי בחקירתו, **זכות עליה עמד חה"כ דרעי משך שנתיים וחצי תמימות בצורה שאינה ראויה, נועדה לפגוע בעבודת המשטרה. "היתה זו שתיקה אקטיבית מאד" (הכרעת הדין, פס' ו')**, מאחוריה הסתתרה פעילות ענפה שמטרתה לשבש ולפגוע בחקירה, וכן להפיק "ראיות אלטרנטיביות" שייצרו גרסא סותרת יש מאין.

66. השופטים קבעו כי חה"כ דרעי לא השכיל להסביר באופן משכנע את נסיבות התעשרותו המופלגת בתוך זמן כה קצר (אשר במהלכו כיהן בתפקידים ציבוריים), וכי גרסתו, **אשר נמסרה לאחר שנתיים וחצי בהם בחר לשתוק בחקירתו, הינה גרסה כבושה שאינה מספקת הסבר סביר.**

67. בנוסף, ציינו השופטים את מעורבותו הפסולה של חה"כ דרעי בהליכים אשר התנהלו אל מול שאר

"נאשם 1 שלט בעדויות שחפץ בהן כדי לייסד עליהן את הגנתו. אילו סבר נאשם 1 שעדות אסתר עשויה לסייע בידו, היה יוצא מכליו כדי לוודא שתופיע, שתיחקר, ושתפרוש את גרסתה לפני המשטרה. נאשם 1 גם שלט באנשיו, ובמיוחד באלה שטיפלו בפרשת הגנתו, ובראשם - שמואל. אין להעלות על הדעת כי שמואל סיכל ביוזמתו, חקירת עדה עיקרית שהיא גם מעין האם המאמצת של אשת נאשם 1, יפה דרעי.

די בעובדה זו, של סיכול שמיעת עדות עדת ההגנה הפוטנציאלית העיקרית, כדי ללמוד כי הגנת נאשם 1 המיוסדת עליה, שקר וכזב היא. כי אין משתיק את האמת אלא מי ששקר בימינו." (הכרעת הדין, פס"י"א)

68. וכן :

"בצד הפעילות רחבת הידיים בחוץ לארץ, רחשה בארץ, במהלך חקירת המשטרה, פעילות ענפה בין נאשם 1 ליתר הנאשמים. הפעילות נעשתה מתחת לשטח, ותחת חסות השתיקה המלאה או הסלקטיבית של הנאשמים. עיקר הפעילות תיאום עמדות מלא בין הנאשמים, בינם לבין עצמם." (הכרעת הדין, פס"י"א).

69. אולם לא די בכך. בית המשפט אף מתייחס להתנהלותו הפסולה של חה"כ דרעי, אשר ניצל את תפקידו ומעמדו בכדי להביא לסיום החקירה, תוך שהוא מפעיל את השפעתו הציבורית הרבה וכוחו הפוליטי לשם הכפשת גורמי החקירה על מנת להיחלץ מעצמו מהאישום הפלילי :

"במאמציו להשפיע על החקירה ועל תוצאותיה, לא פסח נאשם 1 החוקרים. הוא ניסה להציגם כמי שעויינים הם לו, שעויינותם מעבירה אותם על דעתם. הוא תקף בשצף קצף את עבודתם. הוא יטען, כאמור (פסקה ו' לעיל), כי החוקרים רודפים אותו אישית. אותו, את משפחתו, את חבריו ואת התנועה שהוא עומד בראשה. על כן, עושה הוא את הכל כדי לרפות את ידי החוקרים ולהביא מורך בלבבם.

בהיותו שר הפנים, גם יתבע נאשם 1 במפגיע מהמפקח הכללי של משטרת ישראל להחליף את צוות החקירה, ובמיוחד להעביר מתפקידו את ניצב משנה מאיר גלבוע הממונה על החקירה (עדות נאשם 1, 26118-26116).

גם בענין זה אין נאשם 1 בודד במערכה. חברי כנסת מסיעתו מפעילים אף הם לחצים על המשטרה מבחוץ. באיצטלה של שאילתות בכנסת, שואלים הם על מהלכים עדינים בחקירה." (הכרעת הדין, פס"כ).

70. ניסיונות השיבוש של חה"כ דרעי לא נעצרו אך בזירה הפוליטית, אלא כללו ניסיונות של ממש להפעיל לחצים פסולים על חוקרי המשטרה, תוך ניצול מעמדו הציבורי של חה"כ דרעי :

"מופעלים לחצים על חוקרי המשטרה גם מבפנים. על ידי שליחיו, מבהיר נאשם 1 לחוקרים את כוחו ואת עוצם ידו במערך השלטון, ואת הגורל המר של המהינים להתנכל לו. בכללם החוקרים "היושבים בחדר הזה". על כן, בשיחה עם בכירי חוקרי המשטרה, חמשה במספר, ביום 5.3.91 (תמליל השיחה המוקלטת ת/446), מייעץ להם נאשם 2 כי יחדלו מהמשך חקירת הפרשה של נאשם 1, אחרת תוצאות מעשיהם מי ישורן. האחריות תוטל עליהם, והם, אישית, ישלמו את מחירה המלא בדמות השפלתם [...]" (תמצית הכרעת הדין, פס"כ).

71. וכן ניסיונות סרבול והארכת המשפט עצמו :

"כמו בחקירה במשטרה, ואולי במידה מופלגת יותר, בבית המשפט, העלה נאשם 1 את ההליך על דרך התחתים. ההליך היה לשדה טקטיקות ותכסיסים שנקט נאשם 1 תוך ניצול לרעה של סדר הדין ושל כללי הראיות.

"המשפט אינו משחק", קבע כאמור בית המשפט העליון. "מטרת הדיון הפלילי היא לחשוף את האמת" [...] לא כך סבר נאשם 1, ועמו - יתר הנאשמים. התנהגותם במהלך המשפט מלמדת, במידה רבה לאחר מעשה, כי לדידם המשפט משחק הוא. סדרי הדין היו בני ערובה בידיהם. נאשם 1 נאחו בסדרי הדין ובדיני הראיות בפלילים, כדי לסבך את הדיון ולהאריכו. גם כדי לשבש את האמת ולערפלה. לאחר

מעשה, נמצא כי לא היה בכך אלא ניצול לרעה של סדרי הדין ופגיעה במטרה שלה נועדו, שהיא - ברור האמת." (הכרעת הדין, פס' כ"ו).

72. כחודש לאחר מתן הכרעת הדין, ולאחר שנשמעו הטיעונים השונים לעונש, נפסק גזר דינו של חה"כ דרעי. בית המשפט הנכבד גזר על חה"כ דרעי ארבע שנות מאסר וקנס בסך 250,000 ש"ח אשר יכול להיות מומר בעשרה חדשי מאסר נוספים (ת"פ (י-ם) 305/93 **מדינת ישראל נ' דרעי** (פורסם בבנו, 15.4.1999) (להלן: "גזר הדין").

73. בעת מתן גזר הדין, עמד בית המשפט פעם נוספת על חומרתה המיוחדת של עבירת השוחד, ועל התעצמותה מקום בו המדובר הוא באדם אשר ישב בכס הציבור:

"חמורה עבירת השוחד שעובר עובד הציבור. היא משחיתה את המידות במדינה ובמינהל הציבורי. לא לחינם קבע המחוקק, בסעיף 290 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, לעבירה של לקיחת שוחד עונש מירבי של שבע שנות מאסר.

עתה במדינת ישראל המתחדשת, חלילה לנו להיכשל במכשלה קשה זו. בית המשפט העליון, האמון על מסורת נטועה זו בעם ישראל ועל עיגונה בחוק הכנסת, התריע חזר והתריע מפני הסכנה החמורה האורבת לעם ולמדינה אם יפשה בנו נגע זה. בית המשפט העליון קבע כי עבירת השוחד מקעקעת את יסודות החברה, ממוטטת את ערכיה, ומשחיתה את משטרה. על כן, **חייבת החברה לנהוג בנחרצות נגד עברייני השוחד:**

"לא בכדי התריעו הוגי דעות, מנביאי ישראל ועד לימינו, על השוחד כרעה חולה מאין כמוה... רחמנות יתרה כלפי הפרט בכגון אלה עלולה לעלות כדי התאכזרות לחברה כולה, פן היא תשקע ביוון המצולה של שוחד ושל שחיתות": זוקאים נ' מדינת ישראל, ע"פ 427/72, פ"ד כז(2)

ועוד על עבירת השוחד: "קלונן של העבירות... גלוי על פניהן ואף יתירה מזאת, תדירותן של עבירות מסוג זה אצלנו אף יצרה מועקה כבדה בציבור כולו. יש בתופעות אלה כדי לכרסם חמורות באמון אותו רוחש האזרח לאלה שהופקדו על-ידו כדי לשרת את הכלל. הן מעכירות את האווירה ונוטעות אכזבה ותיסכול. **מי שמפר את האמון שניתן בו על-ידי כך שהוא מנצל מעמדו ועמדתו לשם הפקת טובות הנאה אישיות פסולות, גורר עמו למדמנה לא רק את אלה שאתם קשר קשרים ואשר בפניהם הציב את מתן השלמונים כתנאי מוקדם להיענות לדרישותיהם ולהשגת זכויותיהם. הפגיעה היא... רחבה ועמוקה יותר: הפיקוח שביצעו נדרש מנושא המשרה במסגרת תפקידו הופך לנלעג, כספי הציבור משולמים לריק והגרוע מכל, צומחות ועולות אמות-מידה מעוותות ביחסי האנוש וביחסי השלטון והאזרח, בהן טמונה סכנה לחברה כולה": אברהם קליין נ' מדינת ישראל, עש"מ 1/77, פ"ד לא(2) (גזר הדין, פסקה 2).**

74. בהתייחסם לעבירות השוחד הספציפיות של חה"כ דרעי, קבעו השופטים כי הייתה זו תעשיית שוחד מאורגנת היטב, אשר נפרשה על פני שנים רבות, בצורה מתוכננת ומחושבת בקפידה רבה.

"קשה היא תמונת השוחד, שנתגלתה בראיות ותוארה בהכרעת הדין. אין מדובר בכשלון בודד של צעיר שעתה זה נחשף למנעמי השלטון, אלא **במי שהתמיד באורח חיים המיוסד על אדני שוחד. לקיחת השוחד השתרעה על פני כל חמש השנים שבהן מילא נאשם 1 תפקידים ממלכתיים. היא פסקה אך בפתחת חקירת המשטרה. נאשם 1 החל לקבל שוחד בעת היותו עוזר שר הפנים, המשיך בכך בהיותו מנהל כללי של משרד הפנים או מועמד לתפקיד זה, וגם אחרי כן - בתקופת היותו שר הפנים."** (גזר הדין, בפסקה 3).

75. בית המשפט אף ייחס חשיבות מיוחדת לכך שכספי השוחד, אשר הועברו אל חה"כ דרעי, היו למעשה לגולג של כספי הציבור אותם העביר מלכתחילה אל הנאשמים האחרים - ולמעשה יצר שוד של ממש של הקופה הציבורית, אשר לאחרי חולק השלל בין הנאשמים בפרשה. בית המשפט אף ביקר את המשיב על מסע ההכפשה הציבורי שהוביל בניסיונו לצייר תמונת רדיפה עדתית כנגדו:

"כספי השוחד היו חלוקת-שלל מאוצר המדינה. במישרין ובעקיפין, בעתם ושלא

בעתם, באו כספים אלה מקופת הציבור. תוך שמנצל הוא לרעה את כהונתו הממלכתית ואת מעמדו, עשה נאשם 1 כדי שכספי הציבור יוקצבו, שלא בזכות ושלא ביושר, לעמותות שבראשן עמדו הנאשמים. בדרך עקלתון, הגיעו חלקים מכספים אלה לנאשם 1 כספי השוחד ניתנו לנאשם 1 אישית. הוא שילשלם לקופתו. הוא השתמש בהם לרווחה ולרכישת נכסים עבורו. הכסף נמצא בכיסו. הרבב דבק בבגדו ובבגד הנאשמים בלבד. אין זו חטאת-עדה, אין זו חטאת-קהל ואין זו חטאת-ציבור. זו חטאת-היחיד. על כן, אך לשווא ניסה נאשם 1, במיוחד בחקירתו במשטרה, לגרור עמו לספסל הנאשמים את הציבור שהוא עומד בראשו" [גזר הדין, בפסקה 4].

76. בית המשפט ממשיך ומבסס את גזר הדין על תעשיית השוחד שניהל חה"כ דרעי לאורך שנים רבות. **השוחד לא היה חד פעמי** אלא אורח חיים מכוון בו נהג חה"כ דרעי, תוך שהוא משחית את סביבתו ואת שליחותו, תוך שהוא מועל בתפקידו הממלכתי ובאמון בוחריו.

"אין המדובר בשגיאה אחת ויחידה, שיצאה מתחת ידי נאשם 1, בחינת "שגיאות מי יבין, מנסתרות נקני" (תהלים יט: יג). אין מדובר במתת חד-פעמית, אפילו לא במספר קטן של מתנות. מדובר בתריסרי מתנות שנתקבלו ברציפות במשך השנים. בפועל ליוו המתנות את נאשם 1 לאורך כל התקופה שבה מילא תפקידים ממלכתיים. הן התארגנו והשתרגו בהתפתחותו הכלכלית. הן עלו מעלה עמו, ככל שעלה הוא במעלות הכהונה. בפועל, קבלת שוחד היתה לחלק מאורחות חייו. השוחד היה מקור לא אכזב להכנסות צדדיות אסורות, שצעדו בקביעות בצד המשכורות שקיבל מהמדינה." (גזר הדין, פס' 9).

77. בית המשפט חותם את דבריו במשפט אשר ראוי כי יהדהד בחלל האוויר גם כיום - מעשיו של חה"כ דרעי, כה חמורים היו, כי ראוי ויזכרו לדראון עולם, וילוו בענישה כבדה

"הטפות מוסר יהיו חסרות תועלת אם לא ילוו בענישה הולמת שתביע היא אומר. גם למען ישמעו וייראו ולא יזידון עוד." (גזר הדין, פס' 10).

5.ג. ערעורו של חה"כ דרעי ב"תיק האישי" לבית המשפט העליון, והפיכת פסק הדין לחלוט

78. בעקבות הכרעת הדין, ערער חה"כ דרעי לבית המשפט העליון בע"פ 3575/99 דרעי נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(2), 721 (2000) (להלן: "פסק הדין בערעור"). על אף שערעור זה התקבל בחלקו - כאשר בין היתר בוטלה הרשעתו בלקיחת שוחד בגיד טובות הנאה שניתנו לו במסגרת ב"תקופת הביניים" שבין סיום תפקידו כעוזר שר הפנים ועד ליום בו הוצע כמועמד למשרת מנכ"ל משרד הפנים; וטקנו גובה הסכומים שבבסיס העובדתי של האישום; וכן בוטלה הרשעתו בעבירת מרמה והפרת אמונים בפרשת מינוי ראש המועצה ב"להבים" (פסק הדין בערעור, פס' 148) - לא חסכו השופטים ביקורתם מהתנהלותו של המשיב 3 בטרם ולאורך המשפט:

"כזכור, לדרעי היו קשרים הדוקים עם המערערים האחרים שניהלו את לב-בנים. הוא עצמו היה מעורה בענייניה, ובפועל היו לו השפעה ושליטה על אורחות ניהולה. הסכומים האמורים שולמו לו בתקופה שבה כיהן כשר הפנים, כאשר היה גלוי וידוע למערערים האחרים, כי בכוחו לגייס כספים לטובת לב-בנים. הקשר בין הענקת הכספים לבין מניעי המעניקים נלמד מן הנסיבות. הלוא אין זה מדרכן וממידתן של עמותות כדוגמת לב-בנים, הניזונות מתקציבים ציבוריים, לשלם כספים לכיסם הפרטי של אנשי ציבור ללא כל נימוק, וגם אנשי הציבור המקיימים קשרים עם עמותות כאלה מוחזקים כיודעים ומבינים דבר זה. אין תמה אפוא, שדרעי ורובין ניסו לספק הסבר לגבי המקור שממנו שולמו הסכומים הגדולים האמורים. אך משהופרכה גירסתם, נותר דרעי, ועמו גם המערערים האחרים, ללא כל הסבר ביחס לשאלה, מה ראתה לב-בנים, שמטרותיה המוצהרות היו לשם שמים, לשלם לדרעי סכומי כסף גדולים לצרכיו הפרטיים." (פסק הדין בערעור, פס' 38).

79. וכן:

"לפנים מן הצורך נוסף, כי בלב-בנים נוצרה והייתה קיימת "אווירה של שוחד", אשר נבעה מן השליטה שהייתה לדרעי בלב-בנים, וכי אווירה זו הביאה מחד לשעבוד המערערים האחרים, שראו עצמם ככפופים לו, לרצונו של דרעי, ומאידך להשתרשות התודעה שהייתה מקובלת על נושאי התפקידים בלב-בנים שיש מקום לתגמול את דרעי, כמי שביכולתו לגייס כספים ללב-בנים. ודוק: **המדובר באווירה שדרעי עצמו תרם לא במעט ליצירתה ולפיכך לא יכול שלא להיות מודע לה. בין כך ובין כך, קיים יסוד איתן להרשעתו של דרעי בלקיחת שוחד מכספי לב-בנים, בכל הנוגע לשני הסכומים הגדולים.**" (שם).

80. בית המשפט העליון לא מצא לנכון להתערב במסקנות שהסיק בית המשפט המחוזי עקב שתיקתו הארוכה של חה"כ דרעי בהליכי החקירה, וציין כי:

"הסבריו של דרעי לגבי הנסיבות שבגדרן הפעיל את זכות השתיקה ולאחר מכן את זכות הדיבור – שעליהם חזרו סניגוריו – לא היו מקובלים על בית-המשפט המחוזי, ואנו לא מצאנו יסוד להתערב במסקנותיו. כפי שעולה מן המובאות שהזכרנו, הרי שבמשך כל התקופה הרלוונטית היה לדרעי ליווי משפטי צמוד של פרקליטים מן המעלה הראשונה. אלה המליצו לפניו – והוא קיבל את המלצתם – שלא למסור דבר בחקירתו, ועשה כן תוך מודעות מלאה למשמעות העמדה שבחר לנקוט ולתוצאותיה האפשריות מבחינה משפטית. אמת נכון הדבר, שגם לאיש ציבור, ואפילו הוא שר, המואשם בפלילים, נתונה זכות שלא לשתף פעולה עם המשטרה ולא למסור לה את גירסתו, ומבחינת דיני הראיות דינו של שר הוא כדין כל אדם. **עם זאת לא כל מה שכל נאשם רשאי לעשות, נאשם שהוא איש ציבור צריך לעשות, אפילו יש בלבו על המשטרה.** מבחינת דיני הראיות, ודאי שאין להתייחס לשתיקתו של דרעי אחרת, ביתר חומרה, מלשתיקתו של כל נאשם אחר; אך עם זאת יש לזכור, שהיותו של נאשם איש ציבור אינו מקנה לו כל פריבילגיה. **וכשם שלא שוכנענו בטענותיו של דרעי לעניין "תענית הדיבור" שגזר על עצמו, כן לא עלה בידו להניח את דעתנו לגבי הטעמים להפסקתה.** בית-המשפט המחוזי הגיע לכלל מסקנה, שדרעי בחר בזכות השתיקה באשר נזקק ל"פסק זמן" שבמהלכו הכין את ראיותיו, שבדיעבד נתגלו, בחלקן, כבלתי מהימנות, וכי הגשתו של התזכיר ת/902 על נספחיו בידי פרקליטו לא יכלה לשמש תחליף נאות למסירת גירסה למשטרה במועד שבו הוזמן דרעי לעשות כן, ובדרך המקובלת. חרף טענות סניגוריו של דרעי בערעור שלפנינו, לא מצאנו יסוד לשלול את צדקת מסקנותיו האמורות של בית-המשפט המחוזי. (פסק הדין בערעור, פס' 47 הדגשות הוספו ע"י הח"מ).

81. בבואם לדון בעונש הנגזר על חה"כ דרעי, עמדו שופטי בית המשפט העליון על חומרת מעשיו וכן על היותו שר מכהן בממשלת ישראל בעודו מביצע את פשעיו:

"אנו סבורים, כי החומרה הרבה שבה לקו עבירותיו של דרעי, על רקע מעמדו הרם ואורך התקופה שבמהלכה ביצע את עבירותיו, אכן חייבו את הענשתו במאסר ממשי לתקופה לא מבוטלת [...] דרעי, שהחל לקחת שוחד מעת מינויו כעוזר לשר הפנים, המשיך בכך, לאורך ימים ושנים, גם במהלך כהונותיו הרמות כמנכ"ל משרד הפנים וכשר הפנים. **הבאתו לדין בעודו מכהן כשר בממשלת ישראל והרשעתו בלקיחת שוחד הטביעו חותם קשה על מערכות הציבור בישראל.** עד שנחשפה פרשת עבירותיו, נטו הכול לסמוך ולבטוח ששרי ישראל ונושאי משרות בכירים אחרים במערכות השלטון עושים את שליחותם באמונה. **האפשרות כי תת-תרבות השוחד, האופיינית למדינות נחשלות ולמשטרים מושחתים, תפגע במי שנמצא ראוי לשבת על כיסאו של שר, או של מנכ"ל, בישראל, הייתה רחוקה מן הדעת.** באה פרשתו של דרעי וטפחה על פני כולנו. [...] אין תמה, שבנסיבות אלו עמד בית-המשפט המחוזי על הצורך לגזור על דרעי עונש שיהיה בו כדי להרתיע גם את הרבים, ובדין, לדעתנו, קבע כי הרתעתם של בעלי עמדות בכירות במעלות השלטון והמינהל הציבורי מפני ההתפתות ללקיחת שוחד אינה יכולה להיות מושגת בדברי אזהרה גרידא, וכי הרתעת אחרים מקרב בעלי השררה מפני מעשים כאלה מחייבת להחמיר בעונשיהם של נאשמים כאלה יותר מאשר עם עובדי ציבור מן השורה." (פסק הדין בערעור, פס' 154).

82. יחד עם זאת, נוכח המרכיבים בעונשו של חה"כ דרעי אשר בוטלו בערעור, וכן אלמנט חלוף הזמן, קיצר בית המשפט העליון את עונשו של חה"כ דרעי, והעמידו על משך 3 שנים (פסק הדין בערעור,

פסי' 157-159).

83. לשם השלמת התמונה, תציין העותרת בפני בית המשפט הנכבד כי לאחר שריצה מחצית מעונשו, קודמה בכנסת, באופן חריג, חקיקתו של החוק לשחרור מוקדם של אסירים (תיקוני חקיקה), התשס"א-2001.
84. נגד חוק זה, אשר איפשר לראשונה שחרור אסירים לאחר ריצוי מחצית עונשם (ולא שני שלישים כנהוג) נשמעו ביקורות רבות, בין היתר כונה "חוק דרעי" משום הטענה כי הגיח לאוויר העולם כחקיקה פרסונאלית ורטוראקטיבית על מנת לאפשר את שחרורו המוקדם של חה"כ דרעי.
85. למען הגילוי הנאות, יצוין כי העותרת יצאה אז נגד החוק, בטענה כי אינו חוקתי, ואף עתרה לבית המשפט העליון בעניין בבג"ץ 1251/01 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת ואח'** (ניתן ביום 25.06.2001).
86. החוק מעולם לא יצא לפועל לאחר שחצי שנה לאחר חקיקתו חוקקה הכנסת את חוק שחרור על-תנאי ממאסר, התשס"א-2001, אשר בא במקומו וקבע הסדר מקיף לסוגיית שחרור האסירים.

ג.6. הרשעתו של חה"כ דרעי ב"תיק הציבורי"

87. ביום 09.04.1999, לאחר חקירת המשטרה שהניבה גם את "התיק האישי", הוגש כתב אישום נוסף כנגד חה"כ דרעי. לאחר ריצוי עונשו ושחרורו מן הכלא, ניתנה הכרעת הדין נוספת בעניינו של המשיב 3, בתיק ת"פ (י-ם) 1875/99 **מדינת ישראל נ' אריה דרעי**, שכונה כאמור "התיק הציבורי" (להלן: "הכרעת הדין השניה"). במוקד הכרעת הדין, שניתנה ביום 24.09.2003 עומד נוהל התמיכות של הרשויות המקומיות בארגונים פרטיים - "נוהל מתן תמיכות של רשויות מקומיות" (פורסם ברשומות: ילקוט פרסומים 3197, התשמ"ה, עמ' 2275) (להלן: "הנוהל").
88. חה"כ דרעי נאשם בכך שבין השנים 1986-1990, מרגע שנכנס לתפקיד מנכ"ל משרד הפנים ובהמשך שר הפנים, חרג הוא מכללי הנוהל, בכך שיחד כספים מתקציב האיזון (היינו מכספי הציבור) ישירות למוסדות, תוך עקיפת שיקול הדעת שהוענק לרשויות המקומיות במסגרת הנוהל. **כספי תמיכה אלו הועברו למוסדות המקורבים לחה"כ דרעי ולמפלגתו ש"ס, והקרובים לליבו** (עמ' 18-19 להכרעת הדין השניה).
89. חה"כ דרעי הורשע באחת מתוך שבע העבירות, בחמישה אישומים, שהוגשו נגדו בכתב האישום ב"תיק הציבורי", ונמצא כי הוא עשה מעשה הפרת אמונים. אישום זה נסב סביב העובדה כי **חה"כ דרעי העביר 400,000 ש"ח מכספי הציבור שהופקדו בידיו בנאמנות, תוך ניגוד עניינים, לעמותה הקרובה לו והמנוהלת על ידי קרובי משפחתו**. חה"כ דרעי עשה כן תוך הפרת הנוהל ותוך שלילת שיקול הדעת של הרשות המקומית המוסמכת, עיר הבירה ירושלים.
90. העמותה, ששמה בישראל "בית מדרש גבוה לדיינות קול יהודה ע"ש הרה"צ יהודה כהן וראייתו שמחה זצ"ל", יוסדה על ידי **אחיו של חה"כ דרעי**, אשר כיהן גם כיושב הראש שלה. גזבר העמותה באותה העת היה גיסו של חה"כ דרעי. העמותה נתקלה בקשיים כלכליים ונדרשה לסיוע. היא פנתה למנכ"ל רשת "מעין החינוך התורני" (להלן: "מנכ"ל הרשת"), אליה השתייכה העמותה, וזה - לאחר פנייתו לגזבר עיריית ירושלים - נפגש עם חה"כ דרעי. חה"כ דרעי נתן אישור עקרוני, קרי הבטחה כי ימצא הסיוע המבוקש.
91. בפגישה שנערכה בהמשך, בין חה"כ דרעי לבין גזבר עיריית ירושלים, העלה חה"כ דרעי את עניין

התמיכה לעמותה, וביקש כי עיריית ירושלים תעביר תמיכה בסך 400,000 ש"ח בדחיפות - עוד לפני אישור ועדת הכספים ומועצת העירייה - ובתמורה יאשר משרד הפנים הגדלה תקציבית בסכום זה, שתועבר לעירייה. חה"כ דרעי ידע, בעת פגישה זו, כי אחיו עומד בראש העמותה, כי העמותה על שם אבי אשתו וכי גזבר העמותה נשוי לאחות אשתו.

92. ואכן, כך בוצע בתוך 7 ימים מפנייתו הראשונה של מנכ"ל הרשת לגזבר העירייה, כשהעברה אושרה בדיעבד - בתוך כשנה - על ידי ועדת הכספים של עיריית ירושלים.

93. חה"כ דרעי כפר באישום (אם כי לא בעובדות). לשיטתו, החלטתו זו הייתה אובייקטיבית ונעדרת טובות הנאה חומריות למקורביו. ההחלטה, כך טען, הייתה כשרה ולמטרה ראויה.

94. בית המשפט, לעומת זאת, קבע כי חה"כ דרעי שלל במידה מסוימת את שיקול הדעת של העירייה, עת "צבע" את סכום הכסף וייעד אותו לעמותה, עובר להחלטת המוסדות המוסמכים בעירייה. אולם חמורה מכך, לפי קביעת בית המשפט, העובדה כי חה"כ דרעי העמיד עצמו בניגוד עניינים "חד, בולט וחמור" (עמ' 118 להכרעת הדין השניה), עת הורה על מתן הקצבה לעמותה המנוהלת על ידי משפחתו הקרובה. כן קבע בית המשפט, כי אין במטרות ההחלטה, רצויות וראויות ככל שיהיו, כדי לתקן את הפגיעה בטוהר המידות.

95. בהתנהלותו של חה"כ דרעי, כך קבע בית המשפט, יש יסוד של שחיתות, שבוצע על ידי שר הפנים של מדינת ישראל. ובלשון השופטים:

"המהירות שבה נעשו הדברים, הצעדים החריגים שננקטו על-ידי העירייה כדי לסלול את הדרך למתן ההקצבה מבלי שאושרה במוסדות עיריית ירושלים, וכוונתנו היא להתחייבויות האמורות של הרב דנגור [מנכ"ל הרשת - הח"מ] ויהודה [אחיו של המשיב 3 - הח"מ], כל אלה מוסיפים לחומרת המעשה ומחזקים אותנו במסקנתנו, כי ההקצבה נגועה בפסול שורשי ועמוק המטיל בה דופי של שחיתות" (עמ' 121 להכרעת הדין השניה).

96. לא נעלמה מעיני השופטים הפגיעה החריפה באמון הציבור, שנבעה מהתנהלות חה"כ דרעי. ובמילותיו של כב' השופט לחוביצקי:

"בהתבסס על המובאות בחלק הדין במצב המשפטי לעיל, איננו מוצאים כל קושי בשעה שאנו קובעים כי מעשה הפרת האמונים שביצע הנאשם פוגע בציבור. כאמור, הפגיעה בציבור אין צריך שתהא פגיעה חומרית דווקא, ודי בפגיעה הטמונה במעשה באמון שרוחש הציבור במערכות השלטון (ראה המובאות לדעיל בעניין שבס, בעניין שאקי ובעניין גנות). נראה לנו, שאין מי שיחלוק כי ההקצבה זנן, על-ידי שר הפנים של מדינת ישראל לעמותה בראשה עומד אחיו, הוא מעשה שיש בו כדי לפגוע באמון הציבור במוסדות השלטון במדינת ישראל". (שם).

97. בסיכומו של דבר, הטיל בית המשפט על חה"כ דרעי מאסר על תנאי ותשלום קנס.

7.ג. שובו של חה"כ דרעי, אל החיים הפוליטיים, ומינויו לתפקיד שר בממשלה

ה-34

98. ביום 15.7.2002, בחלוף שנתיים מהיום בו נכנס בשערי בית הסוהר, ולאחר שנוכה שליש ממאסרו, סיים חה"כ דרעי לרצות את ענשו.

99. בשנת 2008 עשה חה"כ דרעי ניסיון ראשון לחזרה לחיים הפוליטיים, עת ביקש להתמודד לראשות עיריית ירושלים, על אף הוראת סעיף 7(ב) חוק הרשויות המקומיות (בחירות) התשכ"ה-1965, הקובע כי אדם שהורשע בעבירה שיש עמה קלון לא יוכל להיכלל ברשימת מועמדים בטרם יחלפו שבע שנים

מהיום שסיים לרצות את ענשו ועד ליום הגשת הרשימה – עת טען כי כאשר ריצה את ענשו עמד החוק על 6 שנים ובאותה העת עמדה הספירה על 6 שנים ושלושה חודשים.

100. לאחר שבקשתו להתמודד סורבה על ידי ועדת הבחירות, עתר חה"כ דרעי לבית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים בירושלים בעת"מ 8774/08 **אריה דרעי נגד מנהל הבחירות לעיריית ירושלים**, (פורסם בנבו, 2.10.2008).

101. בית המשפט דחה את עתירתו של חה"כ דרעי כשהוא קובע כי הסעיף אינו קובע הוראה עונשית, אלא הוראה של תנאי כשירות לכהונה ציבורית, ולפיכך אין התנאי נשלט על ידי כללי התחולה בזמן של דיני העונשין השוללים החמרה בעונש למפרע. יש לבחון את עמידת המועמד בתנאי זה בהתאם לתוכנו העדכני בעת הגשת רשימת המועמדים.

102. ביום 22.11.2011 הודיע חה"כ דרעי לראשונה בפומבי על חזרתו לחיים הפוליטיים, כאשר הכריז על הקמת מפלגה חדשה. "זו לא תהיה מפלגה סקטוריאלית כמו ש"ס", התבטא חה"כ דרעי. "מה שהתאים בשנת 1984 אינו רלוונטי עכשיו. היום אני חוזר לפוליטיקה כדי לאחד את העם, לקראת הכרעות קשות שיעמדו בפנינו".

103. על אף הכרזתו זו, בראשית חודש אוקטובר 2012, ולקראת הבחירות לכנסת ה-19, הודיע חה"כ דרעי על שובו למפלגת ש"ס, אותה עזב עת החל לרצות את עונש המאסר שלו, ועל התמודדותו במסגרתה בבחירות המתקרבות.

104. ביום 22.1.2013 נערכו הבחירות לכנסת ה-19, במסגרתן זכתה מפלגת ש"ס לכ-11 מושבים בכנסת, אולם לא נכנסה אל הממשלה ה-34.

105. בראשית חודש מאי 2013 מונה חה"כ דרעי באופן רשמי לתפקיד יו"ר מפלגת ש"ס, התפקיד ממנו נפרד 14 שנה קודם לכן, וכיהן במסגרת זו באופוזיציה.

106. ביום 17.3.2015 נערכו הבחירות לכנסת ה-20. יומיים לאחר מכן, ביום 19.3.2015 התבררו תוצאות הבחירות בהן זכתה רשימת ש"ס, בראשותו של חה"כ דרעי, ל-7 מושבים. ביום 25.3.2015 הטיל נשיא המדינה דאז מר ראובן (רובל) ריבלין, את הקמת הממשלה ה-34 על חה"כ ויו"ר האופוזיציה כיום, מר בנימין נתניהו.

8. ג. מינויו של חה"כ דרעי לתפקיד שר הכלכלה

107. בראשית חודש מאי, נחתמו ההסכמים הקואליציוניים בין הליכוד לבין ש"ס, והוכרז כי חה"כ דרעי – **עבריו מורשע אשר ריצה עונש מאסר ומעולם לא הביע חרטה על מעשיו** – ישוב לכהן כשר בממשלת ישראל.

108. לנוכח כך, הגישה אז העותרת עתירה לבית משפט נכבד זה, כנגד מינויו של עבריו מורשע לשר בממשלת ישראל, בבג"ץ 3095/15 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש ממשלת ישראל** (פורסם בנבו 13.08.2015) (להלן: "**בג"ץ שר הכלכלה**"). בעתירתה זו, בקשה העותרת מבית המשפט הנכבד כי יקבע כי מינוי זה, של עבריו מורשע אשר עבר על החוק בהיותו שר – בחזרה לתפקיד שר בממשלה, אינו סביר באופן קיצוני.

109. בפסק הדין שניתן בהליך, קבעה כבוד השופטת (כתוארה אז) חיות את הדברים הבאים ביחס להרשעותיו של חה"כ דרעי ולהתנהלותו לאחר מכן בפרשת בראון חברון:

"דרעי הורשע ב"תיק האישי" בקבלת שוחד, בקבלת דבר במרמה ובמרמה והפרת אמונים, וכן הורשע בהפרת אמונים גם ב"תיק הציבור. עבירות אלה בוצעו על ידי דרעי בזיקה ישירה לתפקידים הציבוריים שמילא באותה עת ובהם תפקיד שר הפנים, והן עבירות מובהקות של שחיתות שלטונית המטילות על איש הציבור החוטא בהן כתם מוסרי כבד. על חומרתן הרבה של עבירות אלה ובראשן עבירת השוחד עמד בית משפט זה לא אחת בהדגישו את פגיעתה הרעה של לקיחת השוחד בטוהר המידות של משרתי הציבור, בתקינות פעולתו של המנהל הציבורי ובאמון הציבור במערכת השלטונית (ראו: דנ"פ 10987/07 מדינת ישראל נ' כהן, [פורסם בנבו] פס"י 14 (2.3.2009)). בהתייחסו למעשיו של דרעי ציין בית המשפט שלערער ב"תיק האישי" כי:

"דרעי, שהחל לקחת שוחד מעת מינויו כעוזר לשר הפנים, המשיך בכך, לאורך ימים ושנים, גם במהלך כהונותיו הרמות כמנכ"ל משרד הפנים וכשר הפנים. הבאתו לדין בעודו מכהן כשר בממשלת ישראל והרשעתו בלקיחת שוחד הטביעו חותם קשה על מערכות הציבור בישראל. עד שנחשפה פרשת עבירותיו, נטו הכול לסמוך ולבטוח ששרי ישראל ונושאי משרות בכירים אחרים במערכות השלטון עושים את שליחותם באמונה. האפשרות כי תת-תרבות השוחד, האופיינית למדינות נחשלות ולמשטרים מושחתים, תפגע במי שנמצא ראוי לשבת על כיסאו של שר, או של מנכ"ל, בישראל, הייתה רחוקה מן הדעת. באה פרשתו של דרעי וטפחה על פני כולנו. התופעה שנגלתה לעיני בית-המשפט בפרשה זו המחישה היטב, כי גם מי שמוחזקים בעיני רבים כראשי הציבור וכמנהיגיו עלולים להיכשל בעבירה הקשה של לקיחת שוחד" (עניין דרעי, עמ' 835).

אל הדופי החמור שהוטל בדרעי בשל המעשים שבהם הורשע ב"תיק האישי" ולאחר מכן ב"תיק הציבורי", מתווספים החשדות שהועלו נגדו ב"פרשת בראון-חברון" לביצוע עבירות מרמה והפרת אמונים, סחיטה באיומים ושיבוש מהלכי משפט. חשדות אלה, כך ציין היועץ המשפטי בחוות דעתו, לא הופרכו ויש לראות בהם משום ראיות מנהליות לחובת דרעי אף שהוחלט שלא להעמידו לדין באותה פרשה מן הטעמים שפורטו לעיל (לדיון במעמדן של ראיות מנהליות ככלי בהליכי מינוי, ראו: עניין פנחסי, עמ' 467-469; א' קלגסבלד "תפקיד ציבורי, עבר פלילי" וראיה מנהלית" המשפט ב 93 (1999)). "הבג"ץ בעניין מינוי חה"כ דרעי לשר הכלכלה, פסקה 17 לפסק דינה של השופטת (כתוארה אז) חיות).

110. כן קבעה השופטת (כתוארה אז) חיות בפסקה 18 לפסק דינה בבג"ץ בעניין מינוי חה"כ דרעי לשר הכלכלה, כי: "אכן, לא ניתן להפריז בחומרת מעשיו של דרעי, למצער אלה אשר בגינם הורשע בדין".

111. לעניין המשך כהונתו של חה"כ דרעי בתפקידים ציבוריים, ובהתייחסה ל"תקנת השבים", קבעה אז כבוד השופטת (כתוארה אז) חיות כי על אף שדרעי "לא הביע עד כה, בקולו, חרטה על המעשים שבהם הורשע", הרי ש"יש טעם בטענה כי 'פתיחת דף חדש', כאמור, אין משמעה בהכרח מתן אפשרות לאדם שהורשע בפלילים לכהן בתפקידים ציבוריים. זאת בייחוד מקום שבו המעשים הפליליים שביצע נעשו תוך ניצול תפקיד ציבורי קודם שאותו מילא, כפי שאירע בענייננו". (הבג"ץ בעניין מינוי חה"כ דרעי לשר הכלכלה, פסקה 21 לפסק דינה של כבוד השופטת (כתוארה אז) חיות).

112. על אף זאת, דחה בית המשפט הנכבד את העתירה, תוך שהוא קובע כי:

"האמת צריכה להיאמר, האיזון הנדרש במקרה דנן בין השיקולים הנוגדים הינו מורכב ואיננו נטול קשיים. ניתן אף לומר כי מינויו של דרעי לתפקיד שר מצוי על גבול מתחם הסבירות, אך בהינתן מכלול השיקולים שעליהם עמדנו בפירוט לעיל ובהינתן שיקול הדעת הרחב המסור לראש הממשלה בעניינים אלה, לא מצאנו עילה להתערב בו." (פסקה 23 לפסק דינה של השופטת (כתוארה אז) חיות).

113. נוכח פסק הדין, ולאחר שסברה כי פסיקה זו היוותה תקדים בהלכה הישראלית, שעה ששינתה הלכות קודמות הנוגעות למארג השיקולים אותו מפעיל בית המשפט הנכבד בבואו לדון בעתירות מעין אלו, הגישה העותרת בקשה לדיון נוסף בדנג"ץ 5806/15 התנועה למען איכות השלטון בישראל

נ' ראש ממשלת ישראל (פורסם בנבו, 28.10.2015).

114. בקשה זו נדחתה, תוך שכבי' השופט הנדל מהתייחס בפסקה 7 לפסק דינו, לכך ש"חומרת העבירה, טיבה ונסיבותיה – מאסר בפועל בגין עבירת שוחד שנעברה בעת מילוי תפקיד ציבורי – מעוררת קושי" בהקשר של מינוי חה"כ דרעי לתפקיד שר כנבחר ציבור.

9. ג. מינויו של חה"כ דרעי לתפקיד שר הפנים

115. בראשית חודש נובמבר 2015, הגיש חה"כ דרעי את התפטרותו מתפקיד שר הכלכלה. התפטרות זו באה ברקע אישור מתווה הגז בממשלה, ולאחר שחה"כ דרעי סירב אז להפעיל את סמכותו הקבועה בסעיף 52 לחוק ההגבלים העסקיים, אשר משמעותו עקיפת הממונה על ההגבלים העסקיים אשר סירב לאשר את המתווה, ובחר להתפטר ולהעביר את סמכויותיו כשר כלכלה לראש הממשלה דאז חה"כ בנימין נתניהו – שעשה שימוש בסעיף האמור.

116. חלפו רק חודשיים ימים, ובראשית חודש ינואר 2016, מונה חה"כ דרעי (שהמשיך כל אותה העת לאחוז בתפקיד השר לפיתוח הנגב והגליל), ללא אחר מאשר שר הפנים של מדינת ישראל – אותו תפקיד בו ביצע את פשעיו בראשית שנות ה-90. בכך הושלם המעגל, וישראל הפכה למדינה הראשונה והיחידה בעולם בה עברין מורשע חוזר לאותו משרד שבו ביצע את פשעיו.

117. לנוכח מינויו זה, הגישה העותרת דכאן עתירה לבג"ץ, ובה טענה כי מקום בו קבע בית המשפט הנכבד כי מינויו של עברין מורשע לתפקיד שר נמצא על גבול מתחם הסבירות, הרי שברגע בו מונה לתפקיד השר בו עבר על החוק – נחצה מתחם זה ואין לאפשרו (בג"ץ 232/16 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש ממשלת ישראל (פורסם בנבו, 8.5.2016) (להלן: "בג"ץ שר הפנים")).

118. עתירה זו נדחתה ברוב קולות של השופטים ג'ובראן ודנציגר, אשר דחו את העתירה תוך שהם עומדים על הפגיעה האנושה שלו באמון הציבור:

"מינוי זה אף עשוי להתפרש כמתן גושפנקה מצד הממשלה והכנסת לכך שלא נפל פגם באופן בו התנהל דרעי בביצוע עבירותיו, בעת שכיהן בתפקידים בכירים במשרד הפנים. סבורני, כי קושי זה אכן מגביר במידה מסוימת את הפגיעה אשר נוצרה באמון הציבור כתוצאה ממינויו של דרעי לתפקיד שר הכלכלה ואשר נדונה בבג"ץ דרעי" (פסקה 38 לפסק דינו של כב' השופט ג'ובראן).

119. למרות זאת, דחתה דעת הרוב את העתירה בקובעה:

"כי בנסיבות המקרה, ובשים לב למתחם שיקול הדעת הרחב המסור לראש הממשלה בהחלטות בדבר מינוי שרים, מינויו של דרעי לתפקיד שר הפנים נותר בגדר "מקרה גבול", אשר חרף הקשיים אותם הוא מעורר, הוא אינו מקים עילה משפטית להתערבות בו". (פסקה 45 לפסק דינו של כב' השופט ג'ובראן).

120. יחד עם זאת, אל מול עמדת הרוב, עמדה עמדת המיעוט של כב' השופט הנדל, אשר סבר כי אין להסכין עם מינויו זה של דרעי לשר הפנים, וזאת לנוכח:

"אופי העבירות שבהן הורשע דרעי – ובפרט שוחד והפרת אמונים – חותר באופן המובהק והבולט ביותר תחת ערכים אלה ממש. אכן, ניתן לעבור עבירות מעין אלה בכל משרד ממשלתי. ואולם, הפגיעה החברתית הכרוכה בהן – לרבות בתקינות המנהל הציבורי, בטוהר המידות ובאמון הציבור – חמורה וזועקת יותר במקום שאמור להיות מבצרים של אותם ערכים, ואשר ממנו אמורה לצאת הבשורה כי ישנם גבולות אותם אין לעבור." (פסקה 1 לפסק דינו של כבוד השופט הנדל).

121. בקובעו כי מתקיימת "זיקה ישירה וברורה בין תפקיד שר הפנים לבין העבירות בהן חטא דרעי בעבר,

התייחס כבוד השופט הנדל לאדנים של זיקה זו, וביניהם – לאופי העבירות ולנסיבות ביצוען.

122. כך, פסק כבוד השופט הנדל בפסקה 14 לפסק דינו כדלקמן:

“עניין לנו בעבירות הפוגעות ב”אושיות המבנה השלטוני” (דברי הנשיא א’ ברק בעניין אייזנברג, פסקה 55). הן חותרות תחתיו ומבקשות לערער את יסודותיו. בפרט, עבירת השוחד מזוהה, ובצדק, כעבירה החמורה ביותר מביניהן, ועל פועלה הרע והנרחב עמדתי לעיל (ראו גם, ובהרחבה, עניין הולילנד, בפרק “על השוחד ועל העיוורון”). השלישי, הנסיבות הקונקרטיות של ביצוע העבירות והשימוש בתפקיד ובסמכויות המוקנות לשר הפנים לשם ביצוען. כפי שעולה מהכרעות הדין הן בתיק האישי והן בתיק הציבורי, למעשיו הפסולים של דרעי יש קשר לתפקידים בהם כיהן במשרד הפנים. המעשים, על פרטיהם, מצויים בתחום הציבורי והשלטוני, עליו מופקד שר הפנים ביחס לשלטון המקומי. אף חומרתם של המעשים רבה היא – דרעי נשפט לשלוש שנות מאסר עקב הרשעותיו בתיק האישי – וגם לכך יש משקל. [...]

כעולה מהאמור, כל אחד מאדנים אלה הוא בעל משקל רב כשלעצמו. כל אחד מהם משליך באופן ישיר על הזיקה המתקיימת ביניהם, ומחזק אותה. אופי העבירות שביצע דרעי מתנגש עם ייחוד התפקיד של משרד הפנים בכלל והעומד בראשו בפרט. האדן הראשון של ייחוד התפקיד מרים על נס את טוהר המידות, המנהל הציבורי התקין ואמון הציבור. האדן השני של אופי העבירות מרסק ערכים אלה. בניין המשטר הופך לרעוע. מכאן גם ברור כי מדובר בזיקה ישירה וממשית. כמו כן, ובעניין האדן השלישי, הסמכויות הספציפיות המסורות לשר הפנים, דוגמת אלה הקשורות לתקצוב הרשויות המקומיות, הופעלו על ידי דרעי – עת כיהן כשר הפנים בשעתו – בדרכים פסולות, המנוגדות לאותם ערכים שהאדן הראשון מקיים בעוד האדן השני מאייץ.

התוצאה היא כי נסיבות הקונקרטיות שלפנינו, עסקינן במקרה חמור ושונה.”

123. כאמור, עתירה זו נדחתה לבסוף, ואולם יש לציין את פסקת הסיום בפסק דינו של כב' השופט ג'ובראן, אשר הוסיף לאחר הדברים כי “יצוין, כי לאחר שמיעת טענות הצדדים בפנינו, ובטרם הושלמה כתיבת פסק הדין, עדכנו אותנו באי-כוח הצדדים ביום 3.4.2016 בדבר חקירה המתנהלת נגד דרעי בגין חשדות שונים”.

124. כך, טרם יבשה הדיו על פסק הדין בעניין שובו של חה”כ דרעי לתפקיד שר הפנים, וכבר נפתחה כנגדו חקירה פלילית אשר תוצאותיה הם במוקד עתירה זו, ואשר יורחבו להלן.

125. בטרם סיומו של פרק זה, ועל מנת שלא יעלם דבר מעיניו של בית המשפט הנכבד, יצוין כי גם בהליך בדבר מינויו של חה”כ דרעי לתפקיד שר הפנים הוגשה בקשה לקיום דיון נוסף, דנג”ץ 4145/16 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ’ בנימין נתניהו, ראש ממשלת ישראל (פורסם בנבו, 7.8.2016), אשר נדחתה על הסף בפסק דינו של כב' השופט פוגלמן.

ג.10. ההליכים הפליליים הנוכחיים בעניינו של חה”כ דרעי

126. ביום 29.3.2016 פורסמו בכלי התקשורת ידיעות לפיהן היועמ”ש הורה לפתוח בבדיקה מקדימה בטרם חקירה כנגד חה”כ דרעי, על מנת לבחון האם יש מקום לפתוח בחקירה פלילית בחשד לביצוע עבירות מתחום טוהר המידות. ביום 1.4.2016 הורה היועמ”ש על מעבר משלב של בדיקה מקדימה לחקירה פלילית.

127. מאז, ובמשך מעל **לארבע שנים וחצי**, נחקר חה”כ דרעי וכן נחקרה רעייתו, מספר פעמים, בחשד לביצוע עבירות של הלבנת הון, מרמה והפרת אמונים, גניבה בידי מורשה, רישום כוזב ועבירות מס.

128. על פי החשדות שנחקרו, חה”כ דרעי קיבל הלוואה על סך 200,000 ₪ מאיש העסקים אילן שרעבי,

הלוואה שלמעשה לא הוחזרה עד שח"כ דרעי נשאל על כך במהלך חקירתו. ואולם, לאחר שנשאל על כך בחקירתו והובהר לו כי העברת הכסף לאחר מכן עשויה להוות שיבוש מהלכי משפט, החזיר ח"כ דרעי את הכסף.

129. כמו כן נחקר ח"כ דרעי בחשד כי בתפקידו כשר הפנים התערב לטובת מר שרעבי בסכסוך משפטי שבין עיריית רמת השרון לבין "הכפר הירוק", בו ישבה חברה בבעלותו של מר שרעבי; וכן נחקר בחשד לגבי עבירות מס שביצע, באמצעות עסקאות נדל"ן שנעשו בינו ובין בני משפחתו, ועל כך שלא דיווח למבקר המדינה בהצהרות ההון על כספים שקיבל מאנשי עסקים ועל חלק מרכושו, בניגוד לדין.

130. נוסף על חשדות אלו, נחקר דרעי בחשד כי בנה בית בישוב ספסופה בכסף שלא דווח כיאות לרשויות המס. על פי החשדות, חוזה מכירת הקרקע לא נחתם על שם הבעלים האמיתיים אלא על שם בתו של ח"כ דרעי וחתנו וחלק מהכסף לא דווח לרשויות המס.

131. ביום 20.11.2018 התפרסמו המלצות משטרת ישראל ורשות המיסים, לפיהן נמצאה תשתית ראייתית להעמדתו לדין של ח"כ דרעי בגין ביצוע עבירות מרמה והפרת אמונים באשר להתנהלותו בעניינו של איש העסקים אילן שרעבי בעת שכיהן כשר. כן התגבשה תשתית ראייתית, על פי המלצות המשטרה ורשות המיסים, להעמדתו דין של ח"כ דרעי בגין ביצוע עבירות מס בסכומים משמעותיים של מיליוני שקלים, הלבנת הון, שיבוש מהלכי משפט ומסירת תצהיר כוזב למבקר המדינה וליו"ר הכנסת בנוגע לנכסיו ולהכנסותיו.

העתק כתבתו של יהושע בריינר "המשטרה ממליצה להעמיד לדין את דרעי בגין מרמה, הפרת אמונים ועבירות מס של מיליונים" מיום 20.11.2018 באתר "הארץ" מצורף ומסומן כנספח ע/1.

132. ביום 30.1.2019 התפרסמו באמצעי התקשורת ידיעות לפיהן ההכרעה בתיקו של ח"כ צפוייה להתקבל רק לאחר הבחירות לכנסת ה-21, אשר התקיימו בחודש אפריל 2019, כפי שהבהיר משרד המשפטים באותו היום, וכי התיק עודנו מצוי על שולחן פרקליטות המחוז וטרם הגיע לפרקליטות המדינה וליועץ המשפטי לממשלה.

133. העותרת ניהלה מיצוי הליכים ארוך במיוחד, בו בקשה מהמשיבים 1-2 לקבל החלטת תובע בהליך, לנוכח העננה הכבדה המרחפת מעל ראשו של שר בממשלת ישראל, והפגיעה הקשה באמון הציבור הנלווית לה; וכן לנוכח עינוי הדין הנגרם לשר דרעי אשר נאלץ למלא תפקידו תחת חקירות פליליות.

134. ביום 11.2.2019, ולאחר וכל פניותיה של העותרת אל היועמ"ש ופרקליט המדינה לא נענו לגופו של עניין, הגישה העותרת עתירה לבית המשפט הנכבד – בג"ץ 1081/19 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' פרקליט המדינה ואח'** (פורסם בנבו, 20.3.2019) (להלן: "בג"ץ 1081/19") - במסגרתה נתבקשה הכרעה בהקדם של היועמ"ש ופרקליט המדינה בעניין ההליך הפלילי כנגד ח"כ דרעי. זאת, בין היתר נוכח הפגיעה במטרות הדין הפלילי וביעילות ההליך עקב הימשכות ההחלטה בעניין ח"כ דרעי, ונוכח סמיכות הזמנים למועד הבחירות לכנסת ה-21 והפגיעה בזכות הבחור וביכולתו לקבל החלטה מושכלת בבואו לבחור את נבחריו.

135. ביום 20.3.2019 נתקבל פסק דין הדוחה את העתירה, בהיעדר עילה להתערבות באופן בו מתנהל ההליך הפלילי בעניינו של ח"כ דרעי. כך נקבע, כי פרק הזמן שחלף בין העברת חומרי החקירה לפרקליטות ועד להגשת העתירה, אשר עמד על שלושה חודשים וחצי, אינו חורג ממתחם הסבירות, כדלקמן בפסקה 7 לפסק דינו של כבוד השופט עמית:

"מתגובת המדינה לעתירה עולה כי מדובר בפרשה סבוכה ורגישה, הן מבחינת ריבוי גורמי החקירה המעורבים בה הן מבחינת מורכבותם של חומרי החקירה. לפי האמור בתגובה, בתום חקירה בת למעלה משנתיים, הועברו לידי הגורמים הרלוונטיים בפרקליטות ממצאים רבים שהפרקליטות עודנה עומלת על בחינתם לקראת גיבוש חוות דעת עבור המשיבים. עוד צוין כי לאחרונה הוגשו בקשות להשלמת חקירה, שחלקן נמצאות עדיין בטיפול גורמי החקירה. לאור כל זאת, **נראה כי פרק זמן של שלושה וחצי חודשים, שהוא פרק הזמן שחלף מאז העברת החומרים לפרקליטות ועד הגשת העתירה, אינו חורג ממתחם הסבירות, ודאי שלא במידה המצדיקה את התערבותנו בשיקול הדעת הרחב של רשויות התביעה.**" (בג"ץ 1081/19 התנעה למען איכות השלטון בישראל נ' פרקליט המדינה ואח', פסקה 7 לפסק דינו של כבוד השופט עמית (פורסם בנבו, 20.3.2019)).

136. בשולי העניין, יצוין כי בנוגע לטענות העותרת בדבר עינוי הדין שנגרם לחה"כ דרעי, ציין כב' השופט עמית כי "הדאגה שמפגינה העותרת לאינטרסים של המשיב ראויה לציון אך בהינתן שהמשיב עצמו לא הליון על התמשכות ההליכים בעניינו, דומה כי העותרת מתעברת על ריב לא לה."
137. יצוין, כי לחה"כ דרעי ניתנה אז האפשרות להגיב לעתירה, ואולם הוא בחר שלא לממש זכותו, ולא להשמיע קולו לנוכח הימשכות ההליכים.
138. כך או אחרת, חלפו להם עוד למעלה משנתיים וחצי בהם ישבו המשיבים 1-2 על המדוכה, תוך שהם מתעלמים מהאמור בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 4.1202 שכותרתה "משך טיפול התביעה עד להגשת כתב אישום" מאוגוסט 2010, הקובעת פרק זמן אשר נע בין 6 חודשים (לעברות מסוג חטא) לבין 24 חודשים (לעבירות מסוג פשע) לשם קבלת החלטת תובע, וגוררים רגליהם תקופת זמן חריגה במיוחד בקבלת החלטה בעניינו של חה"כ דרעי.
139. בחלוף הזמן אף הוגשה עתירה נוספת כנגד התמשכות ההליכים, בבג"ץ 9172/20 התנועה לטוהר המידות נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח' (פורסם בנבו, 24.1.2021) (להלן: "בג"ץ 9172/20") במסגרתה נתבקש בית המשפט הנכבד פעם נוספת להורות ליועמ"ש לקבל החלטה סופית בעניין חה"כ לדין פלילי, בחלוף שנתיים מתום החקירה הפלילית שנפתחה בעניינו.
140. יצוין, כי בתגובתו המקדמית לעתירה מיום 15.1.2021, הבהיר היועמ"ש כי הוא שוקל להעמיד לדין את חה"כ דרעי בגין עבירות מס, וכי לפני שתתקבל החלטה סופית על ידו בעניין זה ייערך לחה"כ דרעי שימוע כמקובל. בהתאם, התקבלה החלטת בית המשפט הנכבד כי דין העתירה להימחק, משום שלאור תגובת היועמ"ש הסעד שהתבקש בה – קבלת החלטה בעניין העמדתו של חה"כ דרעי לדין – התייתר (בג"ץ 9172/20 התנועה לטוהר המידות נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח', פסקאות 5-6 לפסק דינו של כבוד השופט אלרון (פורסם בנבו, 24.1.2021)).
141. על-פי פרסומים בכלי התקשורת, ביום 24.2.2021 נערך שימוע לחה"כ דרעי בחשד לעבירות מס. זאת, בהתאם להחלטת היועמ"ש מחודש ינואר 2021 להעמידו לדין בכפוף לשימוע בשלוש עבירות מס בשל מכירת נכס בגבעת שאול ושני מקרים של קבלת הכנסות ללא דיווח.
- העתק כתבתו של נטעאל בנדל "היועמ"ש ערך שימוע לשר דרעי, החשוד בעבירות מס, במשך שמונה שעות" מיום 24.2.2021 באתר "הארץ" מצורף ומסומן כנספח ע/2.**
142. בחלוף פרק זמן נוסף של **כתשעה חודשים ממועד עריכת השימוע, וכשלוש שנים ממועד פרסום המלצות המשטרה בעניין החשדות כנגד חה"כ דרעי**, ביום 12.11.2021 פורסם כי בין בא-כוח חה"כ דרעי לבין גורמים בפרקליטות מתקיימים מגעים מתקדמים בנוגע להסדר טיעון.
143. על-פי הפרסומים, עיקר המחלוקת בין הצדדים נעוצה בסוגיית סעיפי העבירה בהם יואשם ויודה חה"כ דרעי, ובסוגיית הטלת מאסר על תנאי על חה"כ דרעי. עוד פורסם, כי להכרעה בסוגיות אלה,

יש השלכה לעניין ההחלטה להטיל על חה"כ דרעי קלון.

העתק כתבתו של חן מענית "דרעי מוכן להודות בעבירות ללא קלון, בפרקליטות רוצים יותר" מיום 12.11.2021 באתר "הארץ" מצורף ומסומן כנספח ע/3.

144. ביום 20.12.2021 התפרסם בתקשורת כי בין באי-כוח חה"כ דרעי לבין גורמים בפרקליטות ממשיכים להתקיים מגעים מתקדמים בנוגע להסדר טיעון. על-פי הפרסומים, במסגרת ההסדר חה"כ דרעי צפוי להודות בעבירות מס ברף נמוך ולהתפטר מהכנסת עד סוף הקדנציה הנוכחית, ולא יוטל עליו קלון, כך שבכנסת הבאה הוא יוכל לשוב לתפקידו.

העתק כתבתו של יקי אדמקר ויעל פרידסון "דרעי צפוי לחתום על עסקת טיעון בה יודה בעבירות מס ויתפטר מהכנסת" מיום 20.12.2021 באתר "וואלה!" מצורף ומסומן כנספח ע/4.

ג.11. הסדר הטיעון ומיצוי הליכים מטעם העותרת

145. בעקבות הפרסומים בתקשורת בעניין האפשרות שייחתם הסדר טיעון בעניינו של חה"כ דרעי, ביום 22.12.2021 העותרת פנתה ליועמ"ש בדרישה כי יימנע מלחתום על הסדר טיעון עם חה"כ דרעי, וכן שיפעל על מנת להטיל קלון עליו.

146. בפנייה זו פירטה העותרת אודות היות חה"כ דרעי נבחר ציבור, אשר עבר עבירות, ולא בפעם הראשונה, ולכן ככל שהוחלט להגיש נגדו כתב אישום אין מקום שהוא יזכה ליחס מקל כך שייחתם עמו הסדר טיעון בעבירות מקלות. על כן, על היועמ"ש למצות את הדין עימו באמצעות ההליך הפלילי.

147. עוד טענה העותרת במכתב זה, כי יש להטיל על חה"כ דרעי קלון לאור תכלית מוסד הקלון ובהתאם לשיקולים מן המשפט הציבורי ובראשם הגנה על מעמדו ויוקרתו של השירות הציבורי, שמירה על אמון הציבור בנבחריהם והקפדה על מילוי תפקידים שלטוניים באופן ראוי, חוקי ותקין.

148. על כן, טענה העותרת כי בעניין חה"כ דרעי, **מדובר במי שכבר סרח בעבר, וחוזר לדרכו הסוררת גם כאשר שב אל כסאו כנבחר ציבור**. לפיכך, על מנת למנוע מחה"כ דרעי לפשוע בהיותו נבחר ציבור פעם נוספת, ועל מנת לשמור על תדמית נקיית כפיים של השירות הציבורי, הטלת קלון על חה"כ דרעי הנה צעד נדרש והכרחי.

העתק מכתבה של העותרת אל היועמ"ש מיום 22.12.2021 מצורף ומסומן כנספח ע/5.

149. ואכן, ביום 23.12.2021, פורסם בתקשורת כי הושג הסדר טיעון בין היועמ"ש לבין חה"כ דרעי, וכי על פי הסדר הטיעון חה"כ דרעי יודה בעבירות מס, ייגזר עליו מאסר על תנאי והוא ישלם קנס. עוד במסגרת ההסדר על פי הפרסומים, חה"כ דרעי התחייב להתפטר מהכנסת עוד לפני הגשת כתב האישום לבית המשפט, והיועמ"ש לא יקבע כעת כי יש במעשיו קלון.

חן מענית, אהרן רבינוביץ ונטעאל בנדל "דרעי חתם על הסדר טיעון, היועמ"ש לא יבקש כעת להטיל עליו קלון" מיום 23.12.2021 באתר "הארץ" מצורף ומסומן כנספח ע/6.

150. על פי הסדר הטיעון בין חה"כ דרעי לבין גורמי התביעה מיום 23.12.2021 (להלן: "הסדר הטיעון"), חה"כ דרעי יודה בעבירות המיוחסות לו בכתב האישום, והצדדים יבקשו כי בית המשפט ירשיע אותו בעבירות המפורטות בכתב האישום (סעיף 1 להסדר הטיעון).

151. על פי סעיף 2 להסדר הטיעון, הצדדים יעותרו במשותף ויבקשו מבית משפט השלום להטיל על חה"כ דרעי את העונשים הבאים:

- א. מאסר על תנאי למשך 12 חודשים, לתקופה של 3 שנים והתנאי שהנאשם לא יעבור עבירה על פי פקדת מס הכנסת [נוסח חדש], התשכ"א-1961 או חוק מיסוי מקרקעין (שבח, מכירה ורכישה), התשכ"ג-1963.
- ב. קנס כספי בגובה 180 אלף ₪ או שנת מאסר בפועל תמורתו, אשר ישולם בתשלומים לפי שיקול דעת בית המשפט הנכבד.
152. סעיף 4 להסדר הטיעון משקף בצורה החריפה ביותר את התפרקותו של היועמ"ש משיקול דעתו ואת היות היועמ"ש משתמש במוסד הקלון כמטבע עובר לסוחר. וזאת לשונו:
- "רשמנו בפנינו את הודעת הנאשם בדבר החלטתו להתפטר מהכנסת ועל כן היועץ המשפטי לממשלה לא טוען בעניין הקלון בפני הערכאה הדיונית."**
153. מדובר בסעיף שהוא לא פחות משערורייתי. למעשה, וכפי שתפרט העותרת בהרחבה במורד עתירה זו, מדובר בהפיכתה של הזכות להבחר למטבע עובר לסוחר במשא ומתן על הסדר טיעון, ובמסלול עוקף שיצר היועמ"ש על מנת שכביכול יתייתר הצורך של היועמ"ש להביע את עמדתו הנורמטיבית בשאלת הקלון. לא זוהי דרך המלך שקבע המחוקק, ועל כך תפרט העותרת בפרק 2.ד לעתירה.
154. ביום 26.12.2021 הוגש לבית משפט השלום בירושלים כתב האישום במסגרת הסדר טיעון בעניינו של חה"כ דרעי (ת"פ 56231-12-21 **מדינת ישראל נ' דרעי**).
155. כתב האישום עוסק בשני אישומים:
- א. האישום הראשון עניינו בחוזה מכירה בין חה"כ דרעי לבין אחיו, שלמה דרעי, שעסק במכירת נכס בגבעת שאול לאחיו של חה"כ דרעי. על-פי עובדות כתב האישום, חוזה המכירה, אשר על בסיסו הוגש לרשויות מיסוי מקרקעין טופס דיווח בדבר עסקה, לא שיקף את פרטי העסקה, בין היתר משום שתמורת העסקה שצוינה הייתה נמוכה משווי התמורה שהתקבלה. על כן על-פי כתב האישום, סייע דרעי לערוך הצהרה למיסוי מקרקעין שלא צוינה בה תמורת העסקה המלאה, ובשל הדיווח הכוזב מס הרכישה הופחת שלא כדין. על-פי עובדות אלו, הואשם חה"כ דרעי בעבירה לפי סעיף 98(ג) לחוק מיסוי מקרקעין - סיוע לעריכת הצהרה שאינה נכונה;
- ב. האישום השני עניינו בהעלמת הכנסה על-ידי חה"כ דרעי. חה"כ דרעי לא כלל הכנסות שהשתלמו לחברה שבבעלותו (חברת "דראר") מקרן "גרין אושן" בגין עמלת גיוס משקיעים בדוח השנתי של "דראר", וכן לא ניהל פנקסי חשבונות ולא הגיש את דוחות רדאר לרשויות המס לשנים 2014-2015. בכך, נמנע חה"כ דרעי על-פי עובדות כתב האישום מלדווח בפני פקיד השומה על הכנסות בגובה מאות אלפי שקלים. על פי עובדות אלו, הואשם חה"כ בעבירה אחת לפי סעיף 217 לפקודת מס הכנסה – דוח וידיעות לא נכונים ללא הצדק סביר; בשתי עבירות לפי סעיף 216(4) לפקודת מס הכנסה – אי הגשת דו"ח; ושתי עבירות לפי סעיף 216(5) לפקודת מס הכנסה – אי ניהול פנקסי חשבונות.
156. **כתב האישום אינו כולל כל התייחסות נורמטיבית מצד היועמ"ש לסוגיית הטלת קלון על חה"כ דרעי.**
- העתק הודעה על הסדר הטיעון ובקשה לקבוע דיון בעניינו של חה"כ דרעי מיום 26.12.2021 והעתק כתב האישום אשר הוגשו לבית משפט השלום בירושלים מצורפים ומסומנים כנספחים ע/7 ו-ע/8 בהתאמה.**
157. בעקבות החתימה על הסדר הטיעון והגשת כתב האישום בעניינו של חה"כ דרעי לבית משפט השלום בירושלים, פנתה העותרת ביום 26.12.2021 במכתב נוסף ליועמ"ש. במכתב זה, טענה העותרת כי ההסדר לפיו חה"כ דרעי יתפטר מהכנסת ולא יוטל עליו קלון פוגע אנושות באמון הציבור בנבחרי

ובמערכת אכיפת החוק.

158. עוד טענה העותרת, כי להחלטה על הטלת קלון ישנה השפעה גם על הטבות כספיות שונות להן יהיה זכאי חה"כ דרעי כשר לשעבר, הטבות שיישלו ממנו ככל שיוחלט להטיל עליו קלון.
159. לפיכך טענה העותרת, שעל מנת לשמור על תדמית נקיית כפיים של השירות הציבורי ועל מנת למנוע מחה"כ דרעי לקבל הטבות מהקופה הציבורית לאור מעשיו, הטלת קלון על חה"כ דרעי הנה צעד נדרש והכרחי.
160. עוד ציינה העותרת במכתבה זה, כי לתופעה החמורה לפיה חקירות של אישי ציבור מולידות חשדות חמורים ולבסוף עניינם הפלילי מסתכם בהסדר טיעון בעבירות מקילות, השפעה מרחיקת לכת על הגשמת המטרות של ההליך הפלילי, ועל אפקט ההרתעה בראשן.
161. לפיכך ביקשה העותרת במכתב כי היועמ"ש יפעל על מנת להטיל קלון על חה"כ דרעי. כן ביקשה העותרת במכתבה, כי היועמ"ש יפעל לפרסום הסדר הטיעון והנימוקים שעמדו ביסוד ההחלטה להתקשר בו, לרבות סגירת התיקים האחרים בהם נחקר דרעי, ולרבות נכונותו לוותר על דרישת הקלון.

העתק מכתבה של העותרת אל היועמ"ש מיום 26.12.2021 מצורף ומסומן כנספח ע/9.

162. נוכח היעדר כל תגובה מטעם המשיבים לפניות העותרת, ונוכח העובדה כי נקבע דיון במסגרת ת"פ 56231-12-21 **מדינת ישראל נ' דרעי** ליום 11.1.2022, לא נותרה בידי העותרת כל ברירה, אלא לפנות אל בית המשפט הנכבד בעתירה זו ולבקש כי יורה על מתן הצווים המופיעים ברישא לעתירה. זאת מתוך הטעמים שלהלן, אשר יפורטו במורד הטיעון המשפטי.

ד. הטיעון המשפטי

ד.1. התשתית הנורמטיבית

ד.1.א. ההליך הפלילי - סמכויות הפרקליטות

163. סעיף (א)1 לחוק חסינות חברי כנסת קובע את סמכות היועמ"ש להגיש כתב אישום כנגד חבר כנסת על עבירה שעבר חבר הכנסת שנעשתה שלא בקשר עם מילוי תפקידו, כדלקמן:
- "כתב אישום נגד חבר הכנסת, בעבירה שסעיף 1 אינו חל עליה, שנעברה בזמן היותו חבר הכנסת או לפני שהיה לחבר הכנסת, יוגש באישור היועץ המשפטי לממשלה."
164. בהתאם, ומכיוון שהעבירות בהן חשוד חה"כ דרעי אינן בקשר עם מילוי תפקידו כחברי כנסת (וראו לעניין זה עמדתו של כב' הנשיא שמגר בבג"ץ 1843/93 **פנחסי נ' כנסת ישראל**, פסקה 20 לפסק דינו של כבוד המשנה לנשיא (כתוארו אז) בדימוס ברק (פורסם בנבו, 17.1.1995) (להלן: "**בג"ץ פנחסי**")), הסמכות להגיש כתב אישום כנגד חה"כ דרעי נתון ליועמ"ש.
165. בהתאם לסעיף 4(א)2 לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, תשי"א-1951 (לעיל ולהלן: "**חוק החסינות**"), עותק של כתב האישום כנגד חה"כ נמסר, בטרם הוגש לבית המשפט, לחה"כ דרעי, ליו"ר הכנסת וליושב ראש ועדת הכנסת.

ד.1.ב. הגעה להסדר טיעון עם נבחר ציבור

166. הנחיית פרקליט המדינה מספר 8.1 שעניינה: "הנחיות לעריכת הסדר טיעון" מיום 11.5.1989 (עדכון אחרון: 12.2.2009) (להלן: "הנחיית פרקליט המדינה מספר 8.1") מגדירה מהו הסדר טיעון, בקבעה כי מדובר ב"הסכם בין התביעה לבין נאשם או בא כוחו באשר לסעיפי האישום - או לפרטים בכתב אישום, או בדבר העונש אשר יוטל על הנאשם, או באשר לנושא אחר הקשור בתוצאות המשפט."
167. סעיף 15 להנחיית פרקליט המדינה מספר 8.1 קובע כי הסדר טיעון הכרוך ברגישות ציבורית מיוחדת, דוגמת מקום בו המדובר בנאשם שהוא איש ציבור, מחייב את אישורו של פרקליט המדינה או היועץ המשפטי לממשלה בכתב. כן נקבע בסעיף זה, כי נימוקי ההחלטה יפורטו בתיק הפרקליטות, "ובמידת הצורך ימסרו לבית המשפט".
168. סעיף 19 להנחיית פרקליט המדינה מספר 8.1 קובע כי ישנה חשיבות בשיתוף המשטרה, כרשות חקירה, בהחלטה לגבי עריכת הסדר טיעון. זאת משום שאפשר שמצויים באמתחתה שיקולים (מודיעיניים ואחרים) אשר אינם מצויים תמיד בפני התביעה.
169. לעניין שאלת הקלון, על-פי סעיף 33 להנחיית פרקליט המדינה מספר 8.1, כאשר מדובר בנאשם שהוא איש ציבור יש לשקול במסגרת הסדר הטיעון גם את שאלת הקלון, וזאת טרם הצגת הסדר הטיעון לבית המשפט. כן נקבע בסעיף זה, כי במקרים מעין אלה יש לקבל את אישור פרקליט המדינה והיועמ"ש להסדר הטיעון.

העתק הנחיית פרקליט המדינה מס' 8.1 מצורף ומסומן כנספח ע/10.

ד.1.ג. הטלת קלון על חבר הכנסת

170. סעיף 42א(א) לחוק יסוד: הכנסת קובע את דרך המלך להטלת קלון על חבר כנסת שהורשע בעבירה פלילית, למען שלא יוכל לשוב ולכהן כנבחר ציבור, כדלקמן:
- "חבר הכנסת שהורשע בפסק דין סופי בעבירה פלילית, וקבע בית המשפט, ביוזמתו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, שיש עם העבירה קלון, תיפסק חברותו בכנסת ביום שפסק הדין נעשה סופי, ואין נפקא מינה אם העבירה נעברה בזמן שהיה חבר אותה הכנסת, חבר כנסת קודמת או לפני שהיה לחבר הכנסת."
171. דהיינו, על פי הסעיף, לבית המשפט שדן בעניין ההליך הפלילי סמכות לקבוע שיש עם העבירה קלון, וליועמ"ש סמכות לבקש הטלת קלון אשר יוטל על-ידי בית המשפט.

ד.2. דרך המלך שהיועמ"ש צריך להלך בה היא בהתאם לסעיף 42א לחוק יסוד:

הכנסת

172. לאחר שעמדה העותרת על "דרך המלך" להטלת קלון על חבר הכנסת אותה ציווה מחוקק היסוד ביחס ל"חבר הכנסת שהורשע בפסק דין סופי בעבירה פלילית", ולפיה יש צורך בקביעה פוזיטיבית של בית המשפט האם יש עם העבירה קלון, או בקביעה של היועמ"ש המבקש לעשות כן – תבקש העותרת להפנות זרקור לדרך העוקפת בה בחר היועמ"ש להלך בעניין דרעי.
173. כאמור, סעיף 42א לחוק יסוד: הכנסת קובע כי בית המשפט יכול בהרשעתו את חבר הכנסת לקבוע מיוזמתו, או לבקשת היועמ"ש, כי יש עם העבירה קלון – זו היא דרך המלך בה יש להלך בכל מה שקשור להרשעות פליליות של חברי הכנסת המכהנים.
174. דרך זו מחייבת שתי אפשרויות – אם סבור היועמ"ש שיש עם העבירה של חבר הכנסת קלון עליו

להודיע זאת בבקשתו לבית המשפט. אם היועמ"ש אינו סבור שעולה הצורך להטיל קלון עומדת לו האפשרות שלא לבקש את הטלת הקלון על חבר הכנסת ולהותיר את הסוגיה לפתחו של בית המשפט.

175. יצוין, כי כך עשה היועמ"ש אך לאחרונה בעניינו של חה"כ חיים כץ בת"פ 22398-11-21 **מדינת ישראל נ' חיים כץ** (להלן: "**עניין חיים כץ**"), שם החליט היועמ"ש להותיר את שאלת הקלון לפתחו של בית המשפט ולא ביקש להטיל קלון על מעשיו של חבר הכנסת כץ. בתגובה מיום 12.12.2021 שניתנה ביחס לבקשת העותרת להצטרף להליך במעמד "ידידת בית המשפט" לסוגיית הטלת הקלון, נטען על ידי המדינה עצמה, בפסקה 10 לתגובתה, כי:

"כי המשיבה דוחה מכל וכל את טענת המבקשת לפיה היועץ המשפטי "התפרק מסמכותו" או "התנער מחובתו" בכל הקשור בסוגיית הקלון. **ההיפך הוא הנכון, היועץ המשפטי מימש את סמכותו וחובתו, ובחן, כפי שקובעת הפסיקה את ההצדקה לבקש מבית המשפט לקבוע כי במעשיו של הנאשם יש קלון, בשים לב לעובדות שפורטו בכתב האישום עליו הוסכם במסגרת הסדר הטיעון, ומצא כי אין מקום לעשות זאת. עמדה זו תוצג לפני בית המשפט בדיון בעניין.**"

176. כלומר, היועמ"ש הודה לפני בית המשפט אך לאחרונה, בעניין חה"כ חיים כץ, כי זוהי סמכותו ואף חובתו לבחון את סוגיית הקלון ולהציג את עמדתו לפני בית המשפט – בין אם צריך להטיל קלון או לא.

העתק של תגובת המשיבה לבקשת העותרת להצטרף להליך בעניין חיים כץ כ"ידידת בית המשפט", מיום 12.12.2021, מצורף ומסומן כנספח ע/11.

177. דוק. גם בתגובת היועמ"ש מיום 19.12.2021 לבג"ץ משמר הדמוקרטיה הישראלית, מביע היועמ"ש את עמדתו הברורה לפיה סוגיית הקלון היא סוגיה נפרדת מהסדר טיעון, כך שאין מקום לכרוך בין שאלת הטלת הקלון לבין עיקרי הסדר הטיעון. וראו פסקה 53 לתגובת היועמ"ש:

"מעבר לדרוש נזכיר, כי סוגיית הקלון היא סוגיה נפרדת מהסדר הטיעון, ולכן אין מקום לכרוך בין הדברים כפי שמבקשת העותרת לעשות בעתירתה המופנית נגד הסדר הטיעון. כך היטיב לתאר את הדברים כבוד השופט א' לוי בפסקה 35 לחוות דעתו בענין קצב:

"שאלת הקלון לא ראוי כי תשמש נושא למשא-ומתן בין התביעה לבין הנאשם. היא לא תוכל להיות חלק מהסדר טיעון, כשם שאין להלום אפשרות כי תובע יסכים להגביל בכל דרך אחרת את שיקול-דעתו באשר לה, בתמורה לויתור כזה או אחר מצד הנאשם. קביעה זו שואבת מן ההבדל המהותי שבין מושג הקלון לבין יסודותיו של ההליך הפלילי, והכוונה היא להרשעה ולענישה שבעקבותיה. אותם יסודות מבוססים על רציונלים שונים בתכלית מזה של הקלון, ומצויים על כן במישורים נפרדים במובהק."

העתק של תגובת היועמ"ש לעתירה בבג"ץ משמר הדמוקרטיה הישראלית מיום 19.12.2021 מצורף ומסומן כנספח ע/12.

178. והנה, נראה כי בעניינו מבקש כעת היועמ"ש להציג עמדה הפוכה בתכלית מזו שהוצגה על ידו מספר ימים קודם לכן, תרתי דסתרי, ביחס להסדר הטיעון של חה"כ דרעי. כפי שהובהר לעיל, בהודעה על הסדר טיעון ובקשה לקביעת דיון שהוגשה לבית משפט השלום בירושלים (נספח ע/7 לעתירה), נמסר בסעיף 4 להסדר הטיעון בין היועמ"ש לחה"כ דרעי, כי:

"רשמנו בפנינו את הודעת הנאשם בדבר החלטתו להתפטר מהכנסת ועל כן היועץ המשפטי לממשלה לא טוען בעניין הקלון בפני הערכאה הדיונית."

179. כלומר, היועמ"ש מודיע לבית משפט השלום, כי הלכה למעשה הוא החליט לסטות מהדרך

שנקבעה בסעיף 42 לחוק יסוד: הכנסת וכי הוא לא יטען בעניין הצורך להטלת קלון. המדובר בסטייה מעמדה שהציג היועמ"ש בפני בית המשפט הנכבד אך לאחורונה, אך חמור מכך, מדובר בסטייה מזרר המלך הברורה שקבע מחוקק היסוד בכל הנוגע לשאלת הקלון בעבירות של חבר הכנסת.

180. בד בבד עם דבריו אלו של היועמ"ש שהוא הביא בסעיף 4 להסדר הטיעון בין היועמ"ש לחה"כ דרעי, הוא גם מבהיר לבית משפט השלום בירושלים אליו הוגש כתב האישום והסדר – כי בפירוטיו של חה"כ דרעי כחלק מההסכם ביניהם על אי-הטיעון בעניין הקלון, גם בית המשפט לא יוכל "ביוזמתו" לקבוע קלון במעשיו של חה"כ דרעי – מפני שהאפשרות הזו היא אינהרנטית ומתוקף סעיף 42 לחוק יסוד: הכנסת. לכן, אם הסכימו אלה על התפטרות כחלק מההסכם, ובטרם דן בית המשפט בתיק, נשללת האפשרות להלך ב"דרך המלך".

181. מכאן עולה, כי התפטרות חה"כ דרעי מהכנסת היא למעשה הערמה מכוונת שמטרתה לשלול לחלוטין את הדיון הנורמטיבי הנדרש בשאלת הקלון – אשר מתחייב לעניין הנ"ל עקב היותו של דרעי חבר הכנסת ונבחר הציבור.

182. כמו כן, וכפי שהביאה העותרת בתשתית הנורמטיבית, הנחיית פרקליט המדינה מספר 8.1, בעניין עריכת הסדר טיעון מגדירה מהו הסדר טיעון, מי הם הצדדים להסדר ומה הם התנאים לגיבושו. כך, ההנחה עצמה מדגישה כי "הסדר טיעון הינו הסכם בין התביעה לבין נאשם או בא כוחו" – בית המשפט אינו צד לו.

183. למעשה, הסכמת היועמ"ש שחה"כ דרעי יתפטר מהכנסת מצרפת את בית המשפט לחלק מהצדדים המחויבים להסדר, כאשר מטרתה הוא שסעיף 42 לחוק יסוד: הכנסת, לא ייכנס לתוקפו ולשמוט כל אפשרות של דיון בנושא הקלון.

184. הנה כי כן, בהתפטרות העתידית של חה"כ דרעי כחלק מתוך ההסדר שנקבע עם היועמ"ש וכשלב הדדי בהסכם, נשמטת מבית המשפט הסמכות לפעול בעניין הקלון לפי סעיף 42 לחוק יסוד: הכנסת.

185. ועל אף שמחוקק היסוד מצווה ללכת בדרך ברורה ונהירה, בוחר היועמ"ש לבצע עיקוף – לא לטעון כעת על הקלון כפי שמתחייב, אלא ליצור מסלול שכל תכליתו היא להערים על לשון החוק ועל כוונת המחוקק, ותוך שהוא בוחר להתפרק מחובתו כלפי האינטרס הציבורי.

3. ד. על היועמ"ש לבקש הטלת קלון על חה"כ דרעי במסגרת ההליך הפלילי בעניינו בפני בית משפט השלום

186. בפרק זה תעמוד העותרת על קווי המתאר כפי ששורטטו בפסיקה ובספרות המשפטית, ואשר עיצבו את מוסד הקלון במשפט הישראלי. במסגרת דיון זה תעמוד המבקשת על תכליותיו הציבוריות של הקלון ועל משקפי בית המשפט בבחינת שאלת הקלון – משקפיים שאינם זכוכית מגדלת הממוקדת אך ביסודות העבירה הקונקרטיים, אלא משקפיים הבוחנות ממעוף הציפור את מכלול נסיבות העניין – ובכללם, את העובדה שההתנהגות הפסולה נעשתה בזמן מילוי התפקיד הציבורי; כלל היסודות העובדתיים והנפשיים ש"עוטפים" את ההתנהגות העבריינית; ההשקפות החברתיות בציבור ביחס לעניין; והכל כפי שיפורט להלן.

ד.3.א. תכלית הקלון המשפטי

187. חרף היותה חלק מהותי מההליך הפלילי, תכלית הטלת הקלון המשפטי היא **תכלית ציבורית**, ושאלת הקלון מבוססת על שיקולים מן המשפט הציבורי. בראש השיקולים, עומדים ההגנה על מעמדו ויוקרתו של השירות הציבורי, שמירה על אמון הציבור בנבחריהם והקפדה על מילוי תפקידים שלטוניים באופן ראוי, חוקי ותקין (בג"ץ 103/96 כהן נ' היועץ המשפטי לממשלה, נ(4) 309, פס' 23 לפסק דינו של כב' השופט חשין (1996) (להלן: "בג"ץ כהן"); ת"פ (שלום י-ם) 4063/06 מדינת ישראל נ' הנגבי, בעמ' 43 (פורסם בנבו, 9.11.2010) (להלן: "עניין הנגבי")).

188. כך, בעניין הנגבי נקבע כי תכלית הקלון היא למנוע את הנזק שייגרם לציבור כתוצאה מכך שאדם לא ראוי ישמש בתפקיד ציבורי וישוב על מעשיו הרעים, כדלקמן:

"עיון בספר החוקים שלנו מלמד, כי ביחס לשורה ארוכה של תפקידים ציבוריים או תחומי עיסוק, הציב המחוקק דרישות ותנאים אשר נועדו לגרום לכך, שבאותם תפקידים או תחומי עיסוק, ישמשו אנשים ראויים, הגונים, נקיי כפיים, אשר לא דבק בהם רבב מוסרי. ביסוד דרישות ותנאים אלה עומדת מטרה כפולה: ראשית, המחוקק ביקש למנוע את הנזק הישיר העלול להיגרם לציבור כתוצאה מכך שאדם לא ראוי ישמש באחד מהתפקידים או העיסוקים האמורים, וישוב על מעשיו הרעים; שנית, המחוקק ביקש למנוע את הנזק העלול להיגרם למעמדו, כבודו, אמינותו ויוקרתו של הגוף או תחום העיסוק בו מדובר, מכך שאדם שדבק בו רבב יימנה על שורותיו ויהיה חבר בו. שהרי נהוג לומר, כי טיפת דיו אחת שמטפטפים לכוס מים צלולים, מעכירה את הכוס כולה". (עניין הנגבי, פס' 13 לפסק דינם של שופטי הרוב שחם ורומנוב).

189. כפי שתואר היטב בבג"ץ 5699/07 פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה, סב(3) 550 (2008) (להלן: "עניין פלונית"), תכלית הקלון היא "בדיקת כשירותו המוסרית של אדם למלא תפקידים בעלי השלכות ציבוריות. היא נועדה לאפשר את ניפוי של זה אשר נמצא לוקה מבחינה ערכית מבין המועמדים לאותם תפקידים, וזאת כדי שתפקידים אלה ימולאו כראוי וכדי להבטיח את האמון במערכת הציבורית ובשלטון החוק." (עניין פלונית, פס' 36 לפסק דינו של השופט א' א' לוי).²

190. דהיינו, התשתית הנורמטיבית המתווה את יעדיו של הקלון המשפטי מבוססת על שיקולים מן המשפט הציבורי, ואין לשקול במסגרת הטלת הקלון שאלות הנוגעות לשיקולי ענישה קלאסיים – כגון גמול או שיקום. וכפי שנקבע בבג"ץ כהן, "לא יסודותיה המשפטיים-פורמאליים של העבירה יקבעו ויכריעו בשאלת ה"קלון", אלא דווקא אותן מהויות חברתיות לבר-משפטיות שהמשפט הפלילי אימץ לו אף הוא." (פסקה 24 לפסק דינו של השופט בדימוס חשין).

191. נגזרת נוספת של תכלית זו היא העברת מוקד הבחינה השיפוטית מן הנאשם, נסיבותיו, אישיותו או עברו – אשר מקבלים מקום של כבוד במסגרת ההליך הפלילי ובמסגרת פרקטיקות כמו הסדר טיעון – אל הגוף המקצועי והציבורי ממנו הוא בא ואליו הוא מבקש ללכת.

192. לכן, במסגרת שאלת הטלת הקלון על בית המשפט הנכבד לבחון שני משתנים מרכזיים – את הנזק הישיר שייגרם לגוף הציבורי אם אדם שעבר עבירה מעין זו ימשיך לכהן בתפקיד וישוב למעשיו הבלתי חוקיים, ואת הנזק העקיף בדמות פגיעה ביוקרתו ומעמדו בציבור של הגוף הציבורי (עניין הנגבי, פס' 31 לפסק דינם של כב' השופטים שחם ורומנוב).

² נציין כי דעתו של כבוד השופט א' א' לוי הייתה במיעוט בפסק הדין בעניין בג"ץ פלונית, אך קביעותיו אלו לעניין הקלון צוטטו במספר החלטות מאוחרות של בית המשפט העליון. ראו: רע"פ 7120/09 יהושע פורר נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 22.9.2009); רע"ם 7654/18 עלי עאסלה נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 29.10.2018).

ד.3.א.1. מהות הקלון: "מטען שלילי עודף" ובחינה שחורגת מיסודות העבירה

הפלילית

193. "עבירה שיש עמה קלון" מהווה מונח המתייחס לעבירה פלילית שהתמלאו כל יסודותיה, ונוסף על כך יש עמה מטען נורמטיבי-מוסרי שלילי עודף המלווה את ההתנהגות, שנובע מכך שההתנהגות האסורה פגעה באופן מיוחד בעקרונות מוסריים או חברתיים, באופן שאינו מותיר כשירות לנאשם לכהן בתפקיד ציבורי כלשהו.

194. בית המשפט העליון פירש את הביטוי "עבירה שיש עמה קלון" ככזה שאינו מתייחס לרכיביה של העבירה בה הורשע הנאשם בלבד, אלא מדגיש את הדופי המוסרי החמור שבדק **בנסיבות ביצועה** (בג"ץ 11243/02 פייגלין נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-16 (פורסם בנבו, 15.5.2003) (להלן: "עניין פייגלין")). בהתאם לכך, בית המשפט בחר שלא לעשות קלסיפיקציה ברורה של עבירות, במסגרתה יסומנו עבירות אחדות ככאלה שתמיד מלווה אליהן קלון ואחרות ככאלה שלעולם לא ילווה אליהן קלון (רות גביון "עבירה שיש עמה קלון כפסול לכהונה ציבורית" **משפטים** א 176 (1968) (להלן: "גביון")).

195. לפיכך, הקלון תמיד ייקבע לפי **נסיבות המקרה הקונקרטי** ובאופן החורג מבחינת יסודות העבירה בלבד (**גביון**, בעמ' 178; בג"ץ 251/88 **עודה נ' ראבי**, מב(4) 837, פס' 2 לפסק דינו של כב' השופט (כתוארו אז) ברק (1989); עש"מ 4/81 **אוחיון נ' מדינת ישראל** לה(4) 494, פס' 4 לפסק דינו של הנשיא שמגר (1981) (להלן: "עניין אוחיון")).

196. משמעות קביעה זו היא שהקלון ייבחן באספקלריה רחבה יותר של נסיבות המקרה ממשקפי ההליך הפלילי, אשר בוחנים את ההתנהגות הפלילית על פי דקדוקי דיני העבירות גרידא. בהתאם "המסקנה בדבר הקלון שבדק במעשה ובעושהו תנבע מנסיבות ביצוע העבירה, גם כאשר העבירה עצמה **אינה מהחמורות** שעלי ספר החוקים" (על"ע 11744/04 **זיו נ' הועד המחוזי של לשכת עורכי הדין**, פס' 4 לפסק דינה של כב' השופטת ארבל (פורסם בנבו, 8.8.2005) (להלן: "עניין זיו")).

197. מהות "הקלון" מבוססת על היבטים לבר-משפטיים הקיימים בנסיבות המקרה, וביניהם שיקולים מוסריים, ערכיים, חברתיים וכיוצ"ב. המשמעות לענייננו, היא **שמדרג חומרת העבירה או המשקל שניתן לראיות מבחינה פלילית טהורה, לא מהווה שיקול מכריע בשאלת הקלון, אלא דווקא מקום העבירה ומהותה; מעמדו הציבורי של הנאשם; הערכים המוגנים שנפגעים בעקבותיה; ואופיו של הכשל המוסרי שבה.**

198. כך, **בעניין הנגבי** נקבע כי במסגרת השיקולים שעל בית המשפט לשקול בעת ההכרעה בשאלת הטלת קלון, יש לשקול את **מהות התפקיד או העיסוק בהם מדובר, ואת המאפיינים הייחודיים המצויים באותו תפקיד או עיסוק**, וכי התפקיד שמוטל על בית המשפט הינו גם של קביעה ערכית-מוסרית, בעלת אופי הצהרתי כדלקמן:

"ובאשר למהות התפקיד או העיסוק בהם מדובר, על בית המשפט לעמוד על המאפיינים הייחודיים המצויים באותו תפקיד או עיסוק. לאחר מכן עליו לקבוע, **האם נוכח מהותו של התפקיד או העיסוק בהם מדובר, ראוי כי אדם שעבר את העבירה שעניינה נדון, יימנה על שורותיו, וישא בתפקיד או בעיסוק בהם הוא חפץ לעסוק.** על בית המשפט לעמוד על תכליתו של החוק, ועל רקע תכליתו של החוק להכריע בשאלת הקלון (ראו דברי השופט א. ברק בבג"צ 251/88 **עודה נ' ראש המועצה המקומית ג'לג'וליה**, פ"ד מב(4), (1989), עמוד 837 בעמוד 839). [...]

כפי שעמדנו על כך, התפקיד שהוטל על בית המשפט אינו הצהרתי גרידא. יש בו גם מימד מעשי. ואולם אין להתעלם מהמימד ההצהרתי. **שהרי על פי קביעת המחוקק, מה שבית המשפט נדרש לעשות הוא להצהיר הצהרה, לקבוע קביעה ערכית-מוסרית, בשאלת טיבה של העבירה שעבר האדם שעניינו נדון. (עניין הנגבי, פסי' 35-36 לפסק דינם של השופטים שחם ורומנוב).**

199. אם כן, הקלון ייבחן דרך היבטים שונים של ההתנהגות הפסולה שאינם בהכרח נמנים עם יסודות העבירה, ויש בהם בכדי להשפיע על הרבב שדבק בנאשם, על כשירותו להמשיך ולהחזיק במעמדו ובתפקידו והפגיעה הפוטנציאלית באמון הציבור. היבטים אלה אינם מעוגנים בעבירות ספציפיות בספר החוקים, אלא מהווים רקמה פתוחה אשר בית המשפט יוצק אליה תוכן על פי נסיבות המקרה ובהתאם לשתי התכליות המרכזיות האמורות – שמירה על תקינות שלטונית והגנה על אמון הציבור בשירות הציבורי.

ד.3.א.2. הזיקה בין התפקיד הציבורי וההשפעה הציבורית של העבירה לבין שאלת

הקלון

200. לפי **גביזון**, קנה המידה לאי-המוסריות הנדרשת יתבסס, בין היתר, על התפקיד הציבורי אותו עשוי למלא הנאשם. בהתאם לכך, אם הנאשם עשוי לכהן בעתיד כחבר כנסת, אז קנה המידה לבחינת הצורך בהטלת קלון יתבסס על מבחן הציפיה של "הבוחר הסביר" מחבר הכנסת (**עניין פייגלין**, פסק דינה של השופטת פרוקצ'יה; בג"ץ 178/81 **ג'אפר נ' ראש המועצה המקומית ג'לג'וליה** לו(1) 40 (1981) (להלן: "**עניין ג'אפר**")).

201. כך, בעניין **פלונית** העלה כב' השופט א' א' לוי בפסק דינו דוגמה המבחינה בין הטלת קלון על מי שעבר עבירות סמים ועשוי להתמנות לנציג במועצת הלול, לבין הטלת קלון על מי שעבר עבירות סמים ועשוי להתמנות לראש הרשות למלחמה בסמים (**עניין פלונית**, פסי' 32 לפסק דינו של השופט א' א' לוי).

202. לחיזוק טענת הזיקה בין התפקיד הציבורי העתידי הצפוי לבין העבירה, ניתן לראות את דברי כב' השופט לוי, בעניין **פלונית** המוזכר לעיל: "החשוב הוא, שקביעת הקלון אינה ענין ערטילאי. אין היא דבר שבעקרון. היא אינה נערכת בחלל ריק, ולעולם כפופה להקשר ולנסיבות. [...] הניתן לבחון את מידת התאמתו המוסרית של אדם לתפקיד פלוני, שעה שאינך יודע מה עיסוק יבקש לעצמו ביום מן הימים, אם בכלל?" (**עניין פלונית**, פסי' 31). הלכה זו התבססה בפסיקה, ובאה לידי ביטוי בעניינים רבים הנוגעים לשאלת הקלון, וביניהם עש"מ 3362/02 **מדינת ישראל נ' אבו-עסבה**, נו(5) 6, 11 (2002); עש"מ (ירושלים) 2699/01 **חלף נ' נציבות שירות המדינה** (פורסם בנבו, 15.5.2001); **עניין זיו**, פסי' 4 לפסק דינה של כב' השופטת ארבל).

203. דוגמה לזיקה הנדרשת בין אופי העבירה לבין אופי התפקיד באה לידי ביטוי בבג"ץ 4523/03 **בונפיל נ' יושבת-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השבע-עשרה**, נו(4) 857 (2003), שם נידונה שאלת הקלון ביחס לממלא תפקיד בכיר בעיריית ירושלים, שהואשם במרמה והפרת אמונים. בעניין זה קבע כב' השופט מצא, תוך שהוא מבסס את מסקנתו לפיה נפל קלון בעבירה: "בנצלו את הכוח שניתן לו בגדרי תפקידו הציבורי לקידום ענייני מקורביו, פגע העותר בשירות הציבורי כולו והיה דוגמה לרעה הן לנבחרי הציבור ועובדי הציבור הן לכלל האזרחים."

204. כך, מהות התפקיד הציבורי בו אוחז הנאשם והזיקה בין ההתנהגות הפסולה לבין התפקיד, הם **שיקולים בעלי חשיבות מכרעת בשאלת הקלון**. במסגרת עפ"א (מחוזי חי'') 20258-02-17 **מדינת ישראל נ' עמר** (פורסם בנבו, 3.5.2017) (להלן: "**עניין עמר**") נקבע כי יש להטיל קלון בגין עבירת

תכנון ובנייה, אך בשל היותה של העבירה קשורה באופיו של התפקיד. בית המשפט הדגיש את החומרה המוסרית העודפת של ההתנהגות, באופן שמחייב הטלת קלון, על רקע העובדה שנעשתה "על ידי נבחר ציבור ובמיוחד על ידי מי שמשמש כסגנו של ראש העיר, שעה שראש העיר הוא יו"ר הוועדה המקומית לתכנון ובנייה וממלא תפקיד בכיר בתכנון העירוני ובאכיפת דיני התכנון והבנייה בעיר" (שם, פס' 28).

205. בהקשר זה, **בתי המשפט מתייחסים אף לחשיבותו, יוקרתו ומעמדו של התפקיד כשיקול מרכזי לחומרא בשאלת הקלון**. התפיסה השיפוטית היא כי שכלל שהתפקיד הוא בעל חשיבות ציבורית רבה יותר, האינטרסים הציבוריים המוגנים נפגעים באופן גס יותר על ידי התנהגות פסולה נתונה. כך, התנהגות של חבר הכנסת או חבר הממשלה, פוגעת באמון הציבור ובמינהל התקין בצורה חמורה בהרבה מהתנהגות זהה שנעשתה בידי נציג ציבורי בוועדה ברשות המקומית. דברים אלו נקבעו בפירוש בפסיקת בית המשפט, **בעניין ג'אפר** :

"אמת המידה של "קלון" [...] היא גם שונה מהוראת חוק אחד בה מופיע ביטוי זה אל הוראת חוק אחר. הזכרנו לעיל, כי עבירת קלון באה לפסול גם עורך-דין ושופט מלכהן בתפקידם. בה במידה שהאחריות הציבורית, הכרוכה בכהונה ציבורית, כבדה יותר, מחמירים עם נושא אותה כהונה ודורשים ממנו רמת התנהגות גבוהה יותר, כך שיתכן שמעשה, שלא ייחשב כ"קלון" לפי אחד החוקים המשתמשים בביטוי זה, תחול עליו הוראה הפוסלת בגינו בחוק אחר." (שם, בעמ' 45).

206. כלומר, שאלת הקלון באחריות הציבורית כלפי חבר כנסת תהיה שונה משאלת הקלון כלפי אדם עורך דין לצורך העניין – מאחר ותדרוש ממנו רמת התנהגות גבוהה יותר.

207. כמו כן, מניע לעבירה שמלמד על השחתה מוסרית, זיהום טוהר המידות השלטוני ומעילה באמון הציבור ייטה את הכף אל עבר הטלת קלון (ראו לעניין זה, לדוגמה, **בעניין ג'אפר**, פס' 5 לפסק דינו של השופט לוי; עמנואל גרוס "הקלון כרועץ לעקרון החוקיות: על פגיעה הקלון בעקרון החוקיות" **עלי משפט** יא 7, 9 (תשע"ד); **עניין עמר**).

208. אם כן, **הקביעה האם העבירה שנעברה נושאת עמה קלון תלויה תמיד בתפקיד הציבורי בו נושא, או צפוי לשאת הנאשם**. זאת, בהתאמה מלאה לתפיסה ששאלת הקלון תלויה תמיד בנסיבות המקרה הספציפי, ברבב שדבק באיש הציבור ובתכליות הציבוריות של מוסד הקלון המשפטי.

ד.א.3. התאמת הסטנדרט המוסרי לרוחות השעה

209. בתי המשפט קבעו כי הסטנדרט המוסרי שייקבע את היקף תחולת הקלון, תלוי גם בתפיסה המוסרית הציבורית המשתנה, רוחות השעה המשנות את כיוון מזמן לזמן ואמות המידה החברתיות המתעצבות אט-אט עם השנים. דהיינו, המדיניות המשפטית בשאלת הקלון היא גמישה ומשתנה, ויפים לעניין זה, דבריו של כב' השופט א' א' לוי בעניין **פלוגית**, לפיהם –

"גם לו ניתן היה להקיף מראש את כל הנסיבות העשויות להתגלות כבעלות זיקה לשאלת הקלון, לא היה בכך לספק מענה למשתנה יסודי, המצוי בכל הכרעה נורמטיבית באשר היא, וכוונתי היא לרוחות השעה... **ייתכן כי במרוצת הזמן תשנה התפישה המוסרית השלטת בחברה את פניה. מעשים מהם נשקף בשעתם, קלון חיוור בלבד, עשויים להיתפש לימים כלוקים מוסרית באורח מובהק.**" (עניין **פלוגית**, פס' 33 לפסק דינו של כב' השופט לוי).

210. כך, למשל, קבע בית המשפט במסגרת עפ"ת (מחוזי חי') 9687-10-18 **מדינת ישראל נ' עאסלה** (פורסם בנבו 25.10.2018), כי יש לכרוך עבירות תעבורה של ראש עיר בקלון, בשל "צרכי השעה,

הסיכון הרב הקיים בדרכי הארץ, חשיבות הדברת הנהיגה המסוכנת" (שם, בעמ' 14), וזאת על אף שאינה מהווה עבירה בעלת דרגת חומרה גבוהה במיוחד מבחינת הדין הפלילי הטהור.

211. הנה כי כן, מכל האמור עולה כי הקלון התעצב בפסיקת בית המשפט הנכבד כמושג ערכי ויחסי. תכליתו של הקלון היא תכלית ציבורית, והמבחן המרכזי הוא מבחן של מוסרי, אשר אינו ממוקד ביסודות העבירה הפלילית, אלא בכלל המשתנים המשפיעים על המטען השלילי העודף של ההתנהגות הפסולה. זאת, תוך מיקוד מרכזי בתפקיד הציבורי של הנאשם, ובזיקה בין ההתנהגות הפסולה והרבב שנפל בו לבין התפקיד הקונקרטי וההשלכות הציבוריות.

ד.3.ב. מן הכלל אל הפרט - נסיבות העניין מחייבות הטלת קלון על הנאשם

212. הנה, על פני עמודים רבים פרשה העותרת את עברו המזהיר של חה"כ דרעי, מי שהורשע בעבירה החמורה ביותר אותה יכול לבצע נבחר ציבור – עבירת השוחד; מי שביצע את מעשיו בעודו מכהן בתפקיד ציבורי; מי שניסה לנצל את כוחו ועוצמתו הפוליטית על מנת להביא למינויו של יועץ משפטי לממשלה אשר ייטיב עמו, וכפי שהיטיבה לתאר זאת כב' השופטת (כתוארה דאז) חיות בבג"ץ שר הכלכלה:

"דרעי, שהחל לקחת שוחד מעת מינויו כעוזר לשר הפנים, המשיך בכך, לאורך ימים ושנים, גם במהלך כהונותיו הרמות כמנכ"ל משרד הפנים וכשר הפנים. הבאתו לדין בעודו מכהן כשר בממשלת ישראל והרשעתו בלקיחת שוחד הטביעו חותם קשה על מערכות הציבור בישראל. עד שנחשפה פרשת עבירותיו, נטו הכול לסמוך ולבטוח ששרי ישראל ונושאי משרות בכירים אחרים במערכות השלטון עושים את שליחותם באמונה. האפשרות כי תת-תרבות השוחד, האופיינית למדינות נחשלות ולמשטרים מושחתים, תפגע במי שנמצא ראוי לשבת על כיסאו של שר, או של מנכ"ל, בישראל, הייתה רחוקה מן הדעת. באה פרשתו של דרעי וטפחה על פני כולנו. התופעה שנגלתה לעיני בית-המשפט בפרשה זו המחישה היטב, כי גם מי שמוחזקים בעיני רבים כראשי הציבור וכמנהיגיו עלולים להיכשל בעבירה הקשה של לקיחת שוחד" (עניין דרעי, עמ' 835).

אל הדופי החמור שהוטל בדרעי בשל המעשים שבהם הורשע ב"תיק האישי" ולאחר מכן ב"תיק הציבורי", מתווספים החשדות שהועלו נגדו ב"פרשת בראון-חברון" לביצוע עבירות מרמה והפרת אמונים, סחיטה באיומים ושיבוש מהלכי משפט. חשדות אלה, כך ציין היועץ המשפטי בחוות דעתו, לא הופרכו ויש לראות בהם משום ראיות מנהליות לחובת דרעי אף שהוחלט שלא להעמידו לדין באותה פרשה מן הטעמים שפורטו לעיל (לדיון במעמדן של ראיות מנהליות ככלי בהליכי מינוי, ראו: עניין פנחסי, עמ' 467-469; א' קלגסבלד "תפקיד ציבורי, עבר פלילי" וראיה מנהלית" המשפט ב 93 (1999)). " (הבג"ץ בעניין מינוי חה"כ דרעי לשר הכלכלה, פסקה 17 לפסק דינה של השופטת (כתוארה אז) חיות).

213. הגם שמעולם לא התחרט על מעשיו, הגם שעשה שנים בהכפשת מערכת המשפט והפרקליטות במסע חסר תקדים של השחרת המערכת ואישים בכירים בה – הותר לחה"כ דרעי לשוב ולכהן בתפקיד שר בממשלת ישראל, ותוך שביט משפט נכבד זה מדגיש את הגיל הצעיר בה עבר את עבירותיו, ואת קבלתה של תקנת השבים.

214. וכאמור, לא יבשה הדיו על פסק דינו של בית משפט נכבד זה – וכבר נפתחה חקירה נוספת כנגד אותו אדם שהורשע בעבר. אין זו אלא זחיחות מיוחדת במינה, או שמא זלזול עמוק ביותר במערכות האכיפה בישראל, המביאה עבריו מורשע, אשר פשעיו – לפחות מטעמה של המערכת המשפטית – נמחלו, לשוב ולפשוט פעם נוספת.

215. ומתוך דברים אלו יאמר כבר כעת כי בנסיבות המקרה הקונקרטי, **הכמות עושה איכות**. לא ייתכן כי עברייני מורשע ישוב אל כס הציבור, יעבור על החוק ויורשע בשל כך – ויחמוק מבלי שידבוק במעשיו כל קלון – ובאופן אשר יאפשר לו לשוב בפעם שלישית אל תפקיד שר בממשלה, כאשר הוא נושא על גבו הרשעה פלילית נוספת.

216. ונזכור, הגם שהעבירות שביצע במקרה דנן לא בוצעו "בכובעו הציבורי", הרי שהעובדה שמדובר במי שנשא תפקיד מהבכירים ביותר כנבחר ציבור בעת ביצוע העבירות – שר, וחבר כנסת, מצדיקה בפני עצמה הטלת קלון על חה"כ דרעי. כך, חה"כ דרעי, נבחר הציבור, אמון היה על שמירה על האינטרס הציבורי והקופה הציבורית, ובו בעת גזל מן הציבור הכנסות שאמורות לשמש את צורכי הציבור. לא ייתכן שאדם כזה ישוב בפעם השלישית לתפקיד שר בממשלה – וזאת יש למנוע באמצעות הטלת הקלון.

217. לסיכום חלק זה, תשוב העותרת ותזכיר כי בהתאם לפסיקת בתי המשפט כאמור, הקלון הוא מונח יחסי ומושפע מאירועי השעה. לצערה של המבקשת, וכי שהיטיב לתאר זאת כבוד השופט לוי בפסק דינו בעניין פלונית: **"בשנים האחרונות נחשפו מקרים רבים בהם ניצלו אנשי ציבור את מעמדם ואת כוח השררה שבמשרתם כדי להטיב עם עצמם ועם מקורביהם, ולא במעט מקרים אגב עשיקתה של הקופה הציבורית."**

218. זהו צו השעה, המחייב הטלת קלון על חה"כ דרעי באופן שעשוי לשים סוף לריבוי המקרים בהם נבחרו ציבור מנצלים את כוחם ומעמדם כדי להטיב עמם ועם מקורביהם, באופן שחוטא לתפקידם, מזהם את טוהר המידות השלטוני ומועל באמון הציבור.

ד.ג.3. אי הטלת קלון על חה"כ דרעי משמעה כי הוא יוכל לחזור ולכהן בתפקיד שר

219. סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה קובע את תנאי הכשירות לכהונת שר בממשלה, כדלקמן:

"(1) לא יתמנה לשר מי שהורשע בעבירה ונידון לעונש מאסר וביום מינויו טרם עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות הענין, משום קלון.

(2) יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לא יקבע כאמור בפסקה (1), אם קבע בית המשפט, לפי דין, כי יש עם העבירה שבה הורשע משום קלון."

220. דהיינו, מי שנידון לעונש מאסר, ובית המשפט קבע שיש עם העבירה שביצע קלון, לא יוכל לכהן כשר אם טרם חלפו שבע שנים מיום סיום ריצוי עונש המאסר או מיום מתן פסק הדין, לפי המאוחר.

221. **מטרת סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה הנה ברורה: להרחיק לפרק זמן לא מבוטל מהממשלה ומעמדת הכוח הניתנת לשר את מי שאינו ראוי לכהן בתפקיד משום שהורשע בעבירה שיש עמה קלון וריצה עונש מאסר.**

222. ודוק. ההסדר הקבוע בסעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה שונה מההסדר הקבוע בסעיף 6 לחוק יסוד: הכנסת בעניין הכשירות לכהן כחברי כנסת, לפיו מי שנדון לעונש מאסר בפועל לתקופה העולה על שלושה חודשים ונקבע כי יש עם העבירה שביצע קלון אינו יוכל להיבחר לכנסת אם טרם עברו 14 שנים מיום סיום ריצוי עונש המאסר בפועל.

223. **על כן, לשונו של סעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, לעניין כשירות לכהונת שר, משמיעה כי כל עונש מאסר אשר מוטל על אדם, בצירוף הטלת קלון, שוללים ממנו את האפשרות להיבחר כשר במשך שבע שנים.**

224. השאלה האם יש לכלול במסגרת פרשנות המונח "מאסר" בסעיף 6(ג) לחוק יסוד הממשלה גם מאסר על תנאי, טרם הוכרעה, וזאת על אף שהתעוררה בעניין הנגבי וכן בעניין בג"ץ 3997/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר החוץ, פסקה 17 לפסק דינו של כבוד הנשיא בדימוס גרוניס (פורסם בנבו, 12.2.2015).

225. עם זאת, בעניין בג"ץ 5853/07 אמונה תנועת האישה הדתית לאומית נ' ראש הממשלה (פורסם בנבו, 6.12.2007) (להלן: "עניין אמונה"), עלתה שאלת מינויו של חה"כ לשעבר חיים רמון לשר בממשלה לאור עבור הפלילי. כבוד השופטת פרוקצ'יה (בדעת הרוב בפסק הדין) קבעה כי השר רמון כשיר לכהן כשר מבחינת תנאי הכשירות הסטוטוריים הקבועים בחוק יסוד: הממשלה, בין היתר משום שבית המשפט בהליך הפלילי לא גזר עליו עונש מאסר בפועל או מאסר מותנה, כדלקמן בפסקה 12 לפסק דינה:

"חבר הכנסת רמון הורשע בעבירה של מעשה מגונה. בית המשפט בהליך הפלילי גזר עליו עונש שאינו כולל מאסר בפועל או מאסר מותנה. הוא קבע כמו כן, כי אין בעבירה משום קלון, וציין באותו הקשר, כי בגזירת הדין לקח בחשבון את סעיף 42א(א) לחוק יסוד: הכנסת, והתאים את העונש לאמור בו. הוראה זו קובעת כי חבר כנסת שהורשע בעבירה פלילית ונקבע כי יש עימה קלון, תיפסק חברותו בכנסת מעת שפסק הדין נעשה סופי. משמעות קביעה זו היא כי בית המשפט בהליך הפלילי גזר את העונש במכוון כדי שלא לקטוע את המשך חברותו של רמון בכנסת על פי אותה הוראת חוק. בעת שניתן פסק הדין בהליך הפלילי, לא כיהן ח"כ רמון כשר בממשלה. לפיכך, בית המשפט לא התייחס במפורש בפסק דינו להוראות סעיף 6 לחוק יסוד: הממשלה, העוסקות בתנאי הכשירות של מועמד שהורשע בפלילים להתמנות לשר. עם זאת, ניתן להניח, ולו במשתמע, כי בגזרו את העונש, ובהתייחסו לשאלת הקלון שבעבירה, התכוון בית המשפט להביא לתוצאה כי, מצד אחד, הרשעתו של רמון בעבירה של מעשה מגונה תשאיר על כנה ולא תבוטל וכי ייגזר עונש בצידה. מצד שני, עם ריצוי עונשו, יוכל ח"כ רמון לחזור לפעילות ציבורית, בין בכנסת ובין בממשלה, ובין בכל מישור ציבורי אחר. בגישה זו, ביקש בית המשפט להפריד בין ההליך הפלילי ותוצאותיו בתחום העונשי, לבין פעילותו של ח"כ רמון בתחום החיים הציבוריים."

226. לפיכך, תטען העותרת כי בהתאם לפסק דינה של כבוד השופטת פרוקצ'יה בעניין אמונה, יש לפרש את התיבה "מאסר" בסעיף 6(ג) לחוק יסוד: הממשלה, כך שגם אדם עליו נגזר מאסר על תנאי וכן נקבע שיש עם העבירה שביצע קלון, לא יוכל לכהן כשר במשך תקופה של שבע שנים מיום סיום עונש המאסר על תנאי.

227. בעניין חה"כ דרעי, הרי שהסדר הטיעון בעניינו כולל עונש מאסר על תנאי למשך 12 חודשים לתקופה של 3 שנים, והתנאי שחה"כ דרעי לא יעבור עבירה על פי פקודת מס הכנסה [נוסח חדש] התשכ"א-1961 או חוק מיסוי מקרקעין (שבח, מכירה ורכישה), התשכ"ג-1963.

228. אשר על כן, ככל שהיועמ"ש ידרוש הטלת קלון ובית המשפט בהליך הפלילי יקבע כי יש עם העבירות שביצע חה"כ דרעי קלון, הרי שהוא לא יוכל לכהן כשר במשך שבע שנים מתום ריצוי עונש המאסר על תנאי.

229. הרחקה זו של חה"כ דרעי מתפקיד שר בממשלה הנה נדרשת והכרחית, לאור העובדה שחה"כ דרעי ניצל את מעמדו ותפקידו כשר לא פעם, אלא פעמיים כדי לעבור עבירות בזמן תקופת כהונתו, תוך העלמת כספים השייכים לקופה הציבורית. אין זו אלא המסקנה המתבקשת לדרשו הטלת קלון על חה"כ דרעי בעת הזו, על מנת לוודא שלא יוכל להתמנות לשר, והכל בהתאם להוראות חוק היסוד.

ד.3.4. בהימנעותו מדרישה להטלת קלון על חה"כ דרעי, מתעלם היועמ"ש

מהשלכות לעניין הטבות הניתנות לשרים וחברי כנסת לשעבר

230. כחבר כנסת ושר לשעבר, דרעי ושאריו זכאים להטבות כספיות שונות המשולמות להם מאוצר המדינה, אשר קבועות בחוק גמלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון, תשכ"ט-1969, ובהחלטות וועדת הכנסת אשר נקבעו מכוחו.

231. על-פי סעיף 25א להחלטת ועדת הכספים של הכנסת בעניין גמלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון (שרים ושאריריהם), התשמ"א-1981, **משר לשעבר אשר הורשע בעבירה פלילית אשר נקבע שיש עמה קלון יישללו חלק מההטבות להן זכאים שרים לשעבר ושאריריהם**, כגון הוצאות לעניין עיתון, טלפוניה ודיוור, כדלקמן:

"(א) שר לשעבר שהורשע בעבירה פלילית, בתקופת כהונתו או לאחריה, וקבע בית המשפט, ביוזמתו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, שיש עם העבירה קלון, לא ישולמו לו התשלומים וההטבות לפי סעיפים 20, 21, 24א ו-25, מיום קביעת בית המשפט; ואולם אם ניתן פסק דין חלוט שביטל את ההרשעה או שהוחלט בו שאין עם העבירה קלון, יהיה השר לשעבר זכאי לתשלומים ולהטבות לפי הסעיפים האמורים מיום שפסק הדין נעשה חלוט לגבי התקופה שמאותו יום; לעניין זה, "הורשע" – לרבות קביעה של בית המשפט שהשר לשעבר ביצע את העבירה בלא הרשעה.

(ב) מקום שנשללו התשלומים וההטבות משר לשעבר לפי סעיף קטן (א), יישללו התשלומים וההטבות כאמור באותו סעיף קטן, גם משאריו, לפי העניין."

232. באופן דומה, סעיף 35ב להחלטת ועדת הכספים של הכנסת גמלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון (חברי הכנסת ושאריריהם), התש"ל-1969, קובע כי **גם לגבי חבר כנסת לשעבר שהורשע בעבירה פלילית אשר נקבע שיש עמה קלון**, לא ישולמו לו הטבות שונות להם זכאים חברי כנסת לשעבר ושאריריהם, כגון הוצאות טלפוניה, אינטרנט, עיתון, פרסומי ממשלה ונסיעה בתחבורה ציבורית, כדלקמן:

"חבר הכנסת לשעבר שהורשע בעבירה פלילית, בתקופת כהונתו או לאחריה, וקבע בית המשפט, ביוזמתו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, שיש עם העבירה קלון, לא ישולמו לו התשלומים וההטבות לפי סעיפים 6ג, 26, 29, 29א, 30, 31 ו-31א, או התשלומים וההטבות, למעט גמלאות, לפי סעיף 8 כנוסחו ערב ביטולו בהחלטת גמלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון (חברי הכנסת ושאריריהם) (תיקון), התשס"ב-2001, לפי העניין, מיום קביעת בית המשפט; ואולם אם ניתן פסק דין חלוט שביטל את ההרשעה או שהוחלט בו שאין עם העבירה קלון, יהיה חבר הכנסת לשעבר זכאי לתשלומים ולהטבות לפי הסעיפים האמורים מיום שפסק הדין נעשה חלוט לגבי התקופה שמאותו יום; לעניין זה, "הורשע" – לרבות קביעה של בית המשפט שחבר הכנסת לשעבר ביצע את העבירה בלא הרשעה."

233. אם כן, ועדת הכספים של הכנסת ונבחר הציבור אשר חברים בוועדה הביעו עמדה חד משמעית, עמדה שהיא מוסרית – ערכית לעניין שלילת הטבות מהקופה הציבורית לחברי כנסת ושרים לשעבר אשר הורשעו בעבירה אשר נקבע לגביה כי יש עמה קלון.

234. **עינינו הרואות, כי התחמקות היועמ"ש מלהציג את עמדתו בעניין בקלון היא בעלת השלכות על המשך ההטבות שמקבל חה"כ דרעי מהקופה הציבורית. לכן, דיון בשאלת הקלון הוא דיון המתחייב גם מהבחינה הזו.**

235. אך ראוי כי בעניינו של חה"כ דרעי, שהוא נבחר ציבור אשר הורשע בעבירות טוהר המידות מהחמורות ביותר עלי ספר, חזר לכסאו כנבחר ציבור ופשע שוב – כי ייושמו החלטות ועדת הכנסת

המהוות למעשה את רצון המחוקק, כך שיישלו מחה"כ דרעי ההטבות המגיעות לחברי כנסת ושרים לשעבר. זאת ייעשה, באמצעות הטלת קלון עליו.

236. לא זו אף זו. העבירות בהן הודה חה"כ דרעי במסגרת הסדר הטיעון מהוות למעשה גניבה מהקופה הציבורית, על-ידי העלמות מס בגובה מאות אלפי שקלים. לא יעלה על הדעת כי לאחר שהעלים כספים מהקופה הציבורית, הוא יהיה זכאי להטבות כספיות שונות מאותה הקופה, ועל חשבון הציבור.

ד.4. היועמ"ש מתפרק מסמכותו לפעול בהתאם לאינטרס הציבורי באשר הוא

אינו דורש להטיל קלון על חה"כ דרעי

237. לאחר שעמדה העותרת על חומרת העבירות של חה"כ דרעי וסוגיית הקלון במשפט הפלילי שמטרתה להרחיק עבריינים מועדים מאחריות בתפקידים ציבוריים, תבקש העותרת להרחיב על כך שהיועמ"ש מחוייב היה לעשות כן מתוקף תפקידו כמי שאמון על האינטרס הציבורי והשמירה על קיום החוק.

238. יצוין, כי רק לאחרונה בעניינו של חה"כ חיים כץ (ת"פ 11-21-22398-11 מדינת ישראל נ' חיים כץ), נטען על ידי המדינה עצמה, בתגובה שניתנה לבית משפט השלום בראשון לציון ביום 12.12.2021, וצורפה כנספח ע/11, כי זוהי חובתו וסמכותו של היועמ"ש – כמי שמופקד על האינטרס הציבורי – לעלות את סוגיית הקלון של חבר הכנסת המכהן לפני בית המשפט, וראו פסקאות 6, ו-8 לתגובת המדינה:

"היועץ המשפטי לממשלה, שהפרקליטות היא נציגתו, הוא המופקד על האינטרס הציבורי הכללי בענין, ואוחז במומחיות בו, ועמדתו אשר גובשה בדיון שקיים עם גורמים בכירים בנושא ההליך דנן, היא שתובא לבית המשפט [...]

בעניין זה תנוח דעתה של המשיבה שכן ברי כי בשים לב לעובדה כי הסדר הטיעון שהוגש לאישור בית המשפט, וכתב האישום שהוגש במסגרתו, נוגעים לחבר כנסת ולפעולותיו ככזה, נושא הקלון אשר ראוי או לא ראוי כי יוטל עליו בגין מעשיו יידון במהלך הדיון באישור הסדר הטיעון והטיעונים לעונש."

239. אם כן, המדינה הודיעה בתגובתה באופן שאינו משתמע לשני פנים – כי הצורך בהבאת עמדתו של היועמ"ש בעניין הקלון על חבר הכנסת, איננה רק מתוקף סמכותו לפי סעיף 42 לחוק יסוד: הכנסת, אלא זוהי חובתו כמי שמופקד על האינטרס הציבורי ואוחז במומחיות בתחום (כפי שגם ציינה המדינה בסעיף 10 לתגובתו בעניין חיים כץ שהובאה לעיל).

240. העותרת תטען כי חלה על היועמ"ש החובה לטעון לקלון מאחר והוא אמון על האינטרס הציבורי – אי-הגשת עמדתו לבית המשפט בסוגיית הקלון כמוה הפקרת האחריות הציבורית להחלטות ומעשיו של חה"כ. הרי כל מהותה של שאלת הקלון היא מהות ציבורית ולא פלילית.

241. כפי שנקבע מספר פעמים בפסיקה, חרף היותה חלק מהותי מההליך הפלילי, תכלית הטלת הקלון המשפטי היא **תכלית ציבורית**, ושאלת הקלון מבוססת על שיקולים מן המשפט הציבורי ובראשם הגנה על מעמדו ויוקרתו של השירות הציבורי, שמירה על אמון הציבור בנבחריהם והקפדה על מילוי תפקידים שלטוניים באופן ראוי, חוקי ותקין (בג"ץ 103/96 כהן נ' היועץ המשפטי לממשלה, (נ4) 309, פס' 23 לפסק דינו של כב' השופט חשין (1996); ת"פ (שלום י-ם) 4063/06 מדינת ישראל נ' הונגבי, בעמ' 43 (פורסם בנבו, 9.11.2010) (להלן: "עניין הונגבי")).

242. בהתייחס אל מהות התפקיד של חבר הכנסת אשר ביצע עבירות פליליות, נקבע בפסקה 57 לחוות דעת רוב השופטים בעניין הונגבי, כי:

"שאלת הקלון נוגעת למעמדה של הכנסת, לכבודה, ליוקרתה, ולאמון הציבור הנושא אליה את עיניו, ומצפה לראות בנבחריו דוגמא ומופת של מידות טובות, תום לב ונטילת אחריות... היא גם ואולי בעיקר, עניינו של הציבור כולו. שהרי הכנסת היא תמצית דמותו."

243. הנה כי כן, השמירה על האינטרס הציבורי ואמון הציבור היא מן השיקולים המהותיים והעיקריים שצריכים לעמוד לנגד עיניו של היועמ"ש – אי הצגת עמדתם לבית המשפט אליו הגיש היועמ"ש את כתב האישום כמזה התפרקות מסמכותו וחובתו לפעול כמי שאמון על שמירת האינטרס הציבורי. מכאן שההסדר חורג באופן קיצוני ממתחם הסבירות ועל בית המשפט הנכבד להתערב בהתאם למבוקש בצווים ברישא.

5. ד. הסדר הטיעון הסוטה מסעיף 42א לחוק יסוד: הכנסת פוגע באמון הציבור

244. החלטת היועמ"ש ל"הערים" בהסדר הטיעון ולא להביא את עמדתו בכל הנוגע לסוגיית הקלון על חה"כ דרעי, היא החלטה הפוגעת באופן ישיר באמון הציבור בנבחריו וברשויות. כך, אפשרות מינוי העתידי של דרעי לתפקיד בעל אחריות ציבורית עלול להביא לפגיעה קשה ממש באמון הציבור ברשויות.

245. פגיעה מעין זו, איננה דבר של מה בכך, שכל שעלינו לזכור, כפי שקבע השופט (כתוארו אז) אהרן ברק בפסק הדין בבג"ץ 6163/92 אייזנברג נ' שר הבינוי והשיכון, פ"ד מז(2) 229 (להלן: "עניין אייזנברג"), כי:

"המפתח לקיומו של שירות ציבורי ראוי לשמו, הוא אמון הציבור בטוהר השירות הציבורי. יוקרתו של המינהל הציבורי ואמון הציבור בו, הם אינטרס ציבורי בעל חשיבות רבה... אכן, קיים ועומד האינטרס הציבורי בטוהר השירות הציבורי ובצורך להבטיח את אמון הציבור ברשויות השלטון... בלא אמון הציבור ברשויות הציבור יעמדו הרשויות ככלי ריק. אמון הציבור הוא המשענת של רשויות הציבור והוא המאפשר להן למלא את תפקידן". (שם, עמ' 262-259).

246. בית משפט נכבד זה עמד מספר רב של פעמים על חשיבותו של אמון הציבור בשירות הציבורי ובכך שפעולות רשויות השלטון נעשות לטובת הכלל בלבד, ולא על מנת להגן על אינטרס נסתר, אישי וצר של נבחרי הציבור. ובענייננו, הימנעותו של היועמ"ש מלהתייחס לסוגיית הקלון דוחה כל את הסוגייה למועד לא ברור ומאפשרת לחבר הכנסת שהתפטר להמשיך ולאחוז בתפקידים ציבוריים אחרים – והכל תוך פגיעה קשה באמון הציבור.

247. נזכיר, כי אמון הציבור אינו שיקול מדיניות מופשט, ההפך הוא הנכון – בית המשפט הנכבד קבע בעבר כי במצב בו קיים חשש כבד שמא הרשות פועלת באופן שפוגע באמון הציבור, עליו להגשים את תפקידו, ולהגן על הציבור מפני הפרת האמונים של הרשות. כך קבע בית המשפט הנכבד בבג"ץ 1993/03 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש הממשלה, אריאל שרון (פורסם בנבו, 9.10.2003):

"בהעלות אירוע מסויים לפני בית-המשפט, ובהתעורר חשש כבד, חשש רציני, כי בשל מעשה או מחדל מסויים יאבד או ייפגע אנושות אמון העם במנהיגיו, בית-המשפט לא יותר לשבת באפס מעשה ולטעון ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו. במובן מסויים יש בהתערבותו של בית-המשפט באירועים מעין-אלה התערבות שבהגנה עצמית". (שם, בעמ' 904-903, ההדגשות הוספו ע"י הח"מ).

248. בענייננו, בראש ובראשונה, אמון הציבור נפגע ביחס לאפשרות שחה"כ יאחז באחריות ציבורית נוספת וביחס לכל תפקיד עתידי תחת רשות שלטונית – בוודאי כאשר עומדת ליועמ"ש עמדה כי יש להטיל עליו קלון, אך עמדה זו לא פורסמה או הוגשה לבית המשפט.

249. כפי שתואר היטב בעניין פלונית, כל תכלית סוגיית הקלון נועדה "כדי להבטיח את האמון במערכת הציבורית ובשלטון החוק." (עניין פלונית, פס' 36).
250. מינוי עתידי זה של חבר הכנסת שפסע, אינו יכולה להתקבל בשוויון נפש. נהפוך הוא, דווקא בנסיבות החמורות כבענייננו, ישנה חשיבות כי בית המשפט העותרת יגשים את תפקידו כמבצרו האחרון של שלטון החוק, ויגן על ציבור האזרחים מלחיות במציאות המאפשרת להמשיך ולהיאחז בתפקידים ציבוריים, ולהשיב את האמון האבוד ברשויות.
251. שנית, אמון הציבור נפגע גם ביחס לרשויות אכיפת החוק ומוסד היועמ"ש בראשם, באשר הושג הסדר טיעון החורג ממתחם הסבירות באופן קיצוני כאשר הוא מאפשר להערים על דרך המלך שנקבעה בסעיף 42א לחוק יסוד: הכנסת. בוודאי כאשר לא הונחה לפני בית משפט מלוא התשתית המשפטית ביחס לצורך בקביעת קלון.
252. עינינו הרואות, כי חומרת המעשים של חה"כ דרעי – עבירות מס שמהותן העלמת כספים מן הקופה הציבורית – לא נעשו בריק מן המציאות. על אף שישב בכלא בגין עבירות של שוחד, חזר דרעי לכהן כשר וחבר הכנסת ושב לבצע עבירות – סוגיית הקלון בענייננו שלו היא סוגייה המחייבת להתברר בבית המשפט אליו הוגש כתב האישום בראש ובראשונה מתוקף אמון הציבור שהוקנה לדרעי פעם נוספת. אמון הציבור בכלל הרשויות ונבחריו מחייב את הדיון בשאלת הקלון, אותו הדיון שמונע כעת היועמ"ש מלקיים.

ד.6. הסדר הטיעון שהציג היועמ"ש חורג ממתחם הסבירות באופן קיצוני

253. לאחר שעמדה העותרת על התכליות העומדות בבסיס מוסד הקלון; על נסיבות המקרה והשלכות אי-הטלת הקלון; על הסטייה מדרך המלך הקבועה בסעיף 42א לחוק יסוד: הכנסת; על התפרקות היועמ"ש מסמכותו וחובתו כמי שאמון על האינטרס הציבורי; ועל הפגיעה החמורה באמון הציבור – לא נותר אלא לקבוע כי את הכול אופפת עילת הסבירות אשר מביאה בענייננו למסקנה הבלתי מתפשרת שהסדר הטיעון שהוצג לפני בית משפט השלום בירושלים חורג ממתחם הסבירות באופן קיצוני.
254. כידוע, עקרון על במשפט הציבורי הוא כי על הרשות להפעיל סמכויותיה בסבירות, וכפי שעמדה על כך העותרת לעיל, עיקרון זה חל גם ביתר שאת על היועץ המשפטי לממשלה כמי שאמון על האינטרס הציבורי.
255. אם כן, עילת הסבירות ניצבת במוקד ההגנה על הציבור. מאחר שכל עוד החלטת הרשות לא תהא סבירה, צפוי אמון הציבור והאינטרס הציבורי להיפגע פגיעה קשה. ובית המשפט זה קבע זה מכבר, כי הפעלה בלתי-סבירה של הסמכות היא עילה עצמאית שיכולה להביא אף לבטלותה של הפעולה שנעשתה (ראו: בג"ץ 389/80 דפי זהב נ' רשות השידור, פ"ד לה(1) 421 (פורסם בנבו, מיום 10.11.1981)).
256. על כן, די בעילת חוסר הסבירות הקיצונית בכדי להביא להתערבות במעשה של הרשות. וכפי שנדרש בענייננו, גם כדי לחזק ולהטמיע נורמות של אתיקה ציבורית ולהגן על האינטרס הציבורי. ויפים לעניין קביעותיו של כב' המשנה לנשיאה רובינשטיין בבג"ץ 3997/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר החוץ ואח' (פורסם בנבו, 12.02.2015):

"עילת הסבירות, ושוב – בכל הזהירות – מאפשרת לבית המשפט לשמש כמה שקרוי בלשון עידננו "המבוגר האחראי" (...). יש בעילת הסבירות כדי "לחזק ולהטמיע נורמות של אתיקה ציבורית ולהגן על האינטרס של נקיון כפיים

בשירות הציבורי (...) אוסיף שלטעמי במקרים מסוימים אף לא נעשה די שימוש בדוקטרינת הסבירות (...)” (שם, בעמ' 319-30) (ההדגשות אינן במקור, הח"מ).

257. בבחינת עילת הסבירות, נבחנת הרציונאליות שבהחלטה באמצעות אמות מידה. כך למשל, על רשות צריכה לשקול את מלוא השיקולים הרלוונטיים לעניין. בנוסף, הרשות צריכה לייחס לכל שיקול משקל יחסי ראוי. התייחסה לכך כב' השופטת פרוקצ'יה בבג"ץ 5853/07 **אמונה תנועת האישה הדתית לאומית נ' ראש הממשלה** (פורסם בנבו, 6.12.2007) (להלן: **”עניין אמונה”**):

”באמצעות עילה זו, נבחנת הרציונאליות שבהחלטת המינהל כמושג נורמטיבי, ולצורך בחינה זו נקבעו אמות מידה שעל בית המשפט לבחון, קרי: **האם נשקלו על ידי הרשות המינהלית מלוא השיקולים הרלבנטיים לעניין, והם בלבד, או שמא נשקלו שיקולים זרים וחיצוניים לעניין; שנית, האם הרשות ייחסה לכל אחד מהשיקולים הרלבנטיים את משקלו היחסי הראוי, והגיעה באמצעות שקילה זו לנקודת איזון המצויה במתחם הסבירות הנתון לה.** מיתחם סבירות זה עשוי להשתנות מענין לענין, בהתאם לנתונו ולמאפייניו של המקרה. **בלא הבטחה כי החלטת המינהל תהא סבירה ורציונלית, צפויים הפרט והציבור להיפגע פגיעה קשה.** אין די בקבלת החלטה מינהלית בסמכות ובתום לב. על ההחלטה להיות רציונלית ונבונה במסגרת מיתחם שיקול הדעת הנתון לרשות המוסמכת” (שם, בעמ' 30-29) (ההדגשות אינן במקור).

258. **אם כן, לאחר שהעותרת עמדה לעיל על הרציונאליים והצורך בהטלת הקלון על חה"כ דרעי ועל הסטייה הקיצונית מדרך המלך שהתווה מחוקק היסוד, עולה כי עריכת הסדר הטיעון בנסיבות המקרה דנן, הוא הסדר החורג באופן קיצוני ממתחם הסבירות ועל בית המשפט להתערב ולהוציא מלפניו את הצווים המבוקשים ברישא.**

7. ד. על היועמ"ש לפרסם את הנימוקים שעמדו בבסיס הסדר הטיעון עם חה"כ דרעי

259. בשולי העתירה, תבקש העותרת להרחיב ולהתייחס אל בסיס הסדר הטיעון וחוסר הסבירות שבהגעה אל הסדר טיעון השולל מבית המשפט והיועמ"ש לטעון מתוקף סעיף 42 לחוק יסוד: הכנסת, בדבר שאלת הקלון.

260. כידוע, על עובדי ציבור חלה חובה כללית לנמק את החלטותיהם שהתקבלו מתוקף תפקידם ומתוך הפעלת הסמכות המינהלית שלהם. חובה זו אף מצאה לה מקום בהוראות תקנון שירות המדינה (להלן: **”תקשי”ר**), שם נכתב בסעיף 61.221 כי **”עובד, שמסמכותו לפי דין או לפי הוראת הממונים עליו להחליט החלטות מטעם משרדו כלפי חוץ, לרבות משרדים אחרים (בין אם יש ערר או ערעור על ההחלטה ובין אם אין), ירשום בתיק, בהתאם לסידורים הנהוגים במשרדו, את הנימוקים שהניעוהו להחליט כפי שהחליט”**.

261. אלא שלא רק ההנחיה הכללית רלוונטית בענייננו. כלל דומה רלוונטי נקבע גם לעניינים מסוג ההחלטה מושא עתירה זו. כך, בסעיף 15 להנחיית פרקליט המדינה מספר 8.1 נקבע כאמור כי נימוקי ההחלטה להתקשר בהסדר טיעון הכרוך ברגישות ציבורית מיוחדת, כגון כשמדובר בהסדר טיעון עם נאשם שהוא איש ציבור, יפורטו בתיק הפרקליטות ובמידת הצורך ימסרו לבית המשפט:

”הסדר טיעון הכרוך ברגישות ציבורית מיוחדת, אם משום שמדובר בנאשם שהוא איש ציבור, אם משום שמדובר בעבירה חמורה במיוחד, אם משום שמדובר בפרשה שזכתה להד ציבורי נרחב, ואם מטעם אחר, מחייב את אישורו של פרקליט המדינה או היועץ המשפטי לממשלה בכתב. נימוקי ההחלטה יפורטו בתיק הפרקליטות ובמידת הצורך ימסרו לבית המשפט”.

262. עוד קובעת הנחיית פרקליט המדינה מס' 8.1 בסעיף 37, כי "על התובע לפרוש בפני בית המשפט את מערכת השיקולים שהובילה להסכמת התביעה לעונש המוצע במידת הפירוט האפשרית, ואין להסתפק בהצגת ההסכמה שהושגה ותו לא".
263. **לפיכך, אין מחלוקת על כך שבנסיבות המקרה דנן, בהן מדובר בהסדר של התביעה עם נבחר ציבור, הסדר הנושא רגישות ציבורית מיוחדת, קיימת חובה על גורמי התביעה לפרט בפני בית המשפט הדין בהליך הפלילי את הנימוקים שעמדו ביסוד ההחלטה להתקשר עם חה"כ דרעי בהסדר טיעון, כמו גם את הנימוקים שעמדו ביסוד קביעת תכנו.**
264. העותרת תטען, כי נסיבות המקרה דנן מחייבות גם את פרסום הנימוקים אשר עמדו ביסוד ההחלטה כאמור גם בפני הציבור. זאת, לאור החלטת היועמ"ש להתקשר בהסדר טיעון עם אדם שהוא נבחר ציבור אשר שב לחיים הפוליטיים לאחר שפשע וריצה עונש מאסר מחייב את פירוט הנימוקים בפני בית המשפט לכל הפחות.
265. החלטה זו של היועמ"ש באה לעולם לאחר שההליכים בעניינו של חה"כ דרעי נמשכו למעלה מחמש שנים וחצי, וכאשר התפתחויות בה מפורסמות ומעוררות עניין ציבורי רב. על כן, לאור מראית פני הדברים ולשם אמון הציבור במערכת אכיפת החוק – יש להורות ליועמ"ש לפרסם את תמצית הנימוקים אשר עמדו בבסיס ההחלטה להתקשר עם חה"כ דרעי בהסדר טיעון.
266. הציבור, כמי שמהווה את הנפגע הישיר מהעבירות בהן מואשם דרעי לאור העלמת כספים מן הקופה הציבורית, זכאי לכך שגורמי התביעה יציגו את נימוקיהם להחלטה להגיע עמו להסדר טיעון במסגרתו הוא מואשם בעבירות מקלות ומקבל עונש מופחת.
267. יפים לעניין זה דבריו של היועץ המשפטי לממשלה לשעבר, עוה"ד יהודה ויינשטיין, כפי שכתב בסעיף 445 בהחלטתו בעניין תיק החקירה שנפתח נגד שר החוץ (דאז) אביגדור ליברמן :
- "מטבע הדברים, לנגד עיני הציבור עומדת "השורה התחתונה" ותו לא. על-כן, במקרה דוגמת זה שלפנינו, מתעורר באופן טבעי החשש בדבר מסר מוטעה העלול להתקבל בציבור, לפיו אין התביעה חדורת "רוח קרב" במלחמה בשחיתות. חשש זה מדיר שינה מעיני".**
268. ניתן להוסיף שבמקרה של הסדר הטיעון כנגד חה"כ דרעי, לאור שמדובר באיש ציבור ובהליך המתקיים כאמור מזה למעלה מחמש שנים וחצי, כי הנימוקים בוודאי כבר קיימים במסמכים רבים, ועומס העבודה שיווצר כתוצאה מפרסומם הוא זעום – בוודאי מידתי לחשיבות של העמידה בחובת ההנמקה. לכן, גם מטעם זה יש לכלל הפחות למסור לבית המשפט את הנימוקים אשר עמדו בבסיס ההחלטה להתקשר עם חה"כ דרעי ובהסדר טיעון ולעניין תוכנו.
269. כמו כן, היכולת לערוך ביקורת עניינית על החלטותיהם של היועמ"ש ופרקליט המדינה, תלויה גם בפרסום הנימוקים להחלטתם. באשר היועמ"ש ופרקליט המדינה אינם מפרסמים את השיקולים והנימוקים להחלטות שקיבלו, הרי שהם מונעים את ההשתתפות הציבורית ואת היתרונות המקצועיים שזו עשויה להפיק למערכת אכיפת החוק.
270. אין זה מן הראוי שהביסוס להחלטה מינהלית – בפרט החלטה משמעותית כמו התקשרות בהסדר טיעון עם חבר כנסת שכבר הורשע בעבר – תיכתב בפעם הראשונה בתגובה לעתירה ציבורית שהוגשה נגד ההחלטה.
271. יפים לענייננו דבריו של כבוד השופט דנציגר בבג"ץ 3758/17 **הסתדרות העובדים הכללית החדשה נ' הנהלת בתי המשפט** (פורסם בנבו, 20.7.2017) כשקבע "תהליך קבלת החלטה מינהלית נדרש

לכלול מספר שלבים, בכללם איסוף נתונים, בדיקת משמעותם, בחינת עמדות שונות וקבלת החלטה מנומקת. תהליך זה מבטיח, כי כל השיקולים הענייניים יובאו בחשבון, **כי הנושא הניצב על המדוכה ייבחן באופן הוגן, וכי ניתן יהיה להעביר ביקורת על ההחלטה המינהלית.** (...) **זאת במועד קבלת ההחלטה,** ובפרט כאשר מדובר בהחלטה מורכבת. (...) הדברים ברורים מאליהם, שאחרת נפגעים חובות השקיפות וההנמקה בהם חבה הרשות, ואף עלול להיפתח פתח לשקילת שיקולים מאוחרים ו"עיצוב" או "התאמת" ההחלטה המינהלית לשיקולים שלא נשקלו - והיו צריכים להישקל - בזמן אמת".

272. אשר על כן, העותרת תטען כי על היועמ"ש לפרסם את השיקולים אשר עמדו בבסיס החלטתו להתקשר בהסדר טיעון כה חריג עם נבחר ציבור; ולא סתם נבחר ציבור, אלא עם חה"כ דרעי ששב לחיים הפוליטיים לאחר שכבר ניצל את מעמדו כנבחר ציבור בעבר וגם ריצה על כך עונש מאסר.

ה. סיכום

"עניין לנו בסוגיה מהותית ומרכזית, אשר לה השפעות עמוקות על שלטון החוק (הפורמאלי והמהותי) ועל אמון הציבור בפעולתן של רשויות השלטון בכלל ושל אורגן הביצוע העליון במדינה (הממשלה) בפרט." [כלשונו של השופט (כתוארו דאז) ברק בפסקה 7 לחוות דעתו בפסק הדין בעניין אייזנברג].

273. הנה הונחה לפני בית המשפט הנכבד עתירה חשובה אשר עניינה בחוקיותו וסבירותו של הסדר טיעון בין גורמי התביעה לבין חה"כ דרעי. הסדר טיעון זה, למעשה "מערים" על בית המשפט מתוך מטרה שלא יתקיים דיון חשוב בשאלת הטלת הקלון על חבר הכנסת דרעי, בהתאם למצוות מחוקק היסוד.

274. סטייתו של היועץ המשפטי לממשלה מדרך המלך שנקבעה בסעיף 42 לחוק יסוד: הכנסת, ועצם הסכמתו הכתובה עלי ספר בהסדר הטיעון, כי חה"כ דרעי יתפטר מוקדם לדיון המשפטי בתיק הפלילי – היא סטייה החורגת באופן קיצוני ממתחם הסבירות השמור להסדרי טיעון עם נבחר הציבור. סטייה זו, יש בה כדי לפגוע באופן אנוש באינטרס הציבורי שעל שמירתו מופקד היועמ"ש.

275. היועמ"ש, בכוונת מכוון לא הביא את עמדתו על הלכות בתי המשפט לדורותיו שבנו את מוסד הקלון הישראלי המפואר; על הצורך להילחם במגפה ההולכת וגוברת של חברי הכנסת המועלים בתפקידם ומטיבים עם עצמם ומקורביהם; והצורך למנוע מקרים עתידיים של נבחר הציבור, ובמקום כל זה בחר להביא הסדר טיעון **השומט** כל אפשרות להתייחסות כזו מתוקף סעיף 42 לחוק יסוד: הכנסת.

276. קרניה היוקדות של ההרשעות הפליליות בה הורשע המשיב 3 בעבר, וההרשעות הפליליות בהן צפוי להיות מורשע הוא כיום עלולות להמיס את אמון הציבור במוסדות הציבור בכלל וברשות הביצועית בפרט, ולכרסם במידה אנושה בשלטון החוק ובטוהרו. פגיעה כה אנושה באמון הציבור ובשלטון החוק בוודאי אינה גזירה שהציבור יכול לעמוד בה. לא בעת הזו ולא בכלל.

277. כך, במקום בו היועמ"ש מתפרק מסמכותו וחובתו – כמי שתפקידו להגן על ייצוג האינטרס הציבורי – נדרש כי בית המשפט הנכבד יתערב, ויורה ליועמ"ש להשמיע את עמדתו בסוגיית הטלת הקלון על חה"כ דרעי, כמי שעבר עבירות נוספות לאחר ששב לחיים הציבוריים לאחר שהורשע בעבירות חמורות מתחום טוהר המידות.

278. יתרה מכך, כפי שהרחיבה העותרת, התייחסותו של היועמ"ש לשאלת הקלון נדרשת גם לשאלות בדבר תשלום גמלאות לחה"כ דרעי כשר לשעבר וכחבר כנסת, וזאת על מנת למנוע ממי שעבר עבירה שיש עימה קלון לקבל כספים מן הקופה הציבורית – אותה הקופה ממנה העלים כספים חה"כ דרעי

בדמות עבירות מס.

279. אשר על כן, ולאור כל האמור לעיל תתכבד העותרת לבקש מבית המשפט הנכבד ליתן הצווים המפורטים ברישא לעתירה זו, ולעשותם למוחלטים.

280. עתירה זו נתמכת בתצהירו של מר שחף גל, מנכ"ל העותרת.

281. מן הדין ומן הצדק להיעתר לעתירה.

ד"ר אליעד שרגא, עו"ד	תומר נאור, עו"ד	הידי נגב, עו"ד	רותם בבלי דביר, עו"ד
----------------------	-----------------	----------------	----------------------

ב"כ העותרת

29 דצמבר 2021 ; כ"ה טבת תשפ"ב, בירושלים

התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר 580178697
ע"י ב"כ עוה"ד ד"ר אליעד שרגא ו/או תומר נאור ו/או אריאל
ברזילי ו/או הידי נגב ו/או גילי גוטווירט ו/או רחלי אל-שי
רוזנפלד ו/או רותם בבלי דביר ו/או תמר באום
מרחוב יפו 208 ירושלים, ת.ד. 36054, 9136001
טל': 02-5000073; פקס': 02-5000076

העותרת

- נ ג ד -

1. היועץ המשפטי לממשלה

2. פרקליט המדינה

ע"י ב"כ עוה"ד מפרקליטות המדינה, מחלקת הבג"צים
מרחוב צאלח א-דין 29, ירושלים
טל': 073-3925590; פקס': 02-6467011

3. חה"כ אריה מכלוף דרעי

ע"י ב"כ עוה"ד נבות תל צור ממשרד תל צור ושות' - עורכי דין
ממגדל ב.ס.ר 4, רח' מצדה 7, בני ברק
טל': 03-7177700; פקס': 03-7177711

המשיבים

תצהיר מטעם העותרת

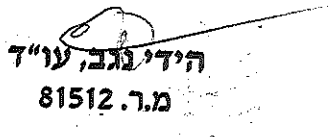
אני הח"מ ד"ר שחף גל, מס' זהות 053438974, מנכ"ל העותרת, מצהיר בזאת כי העובדות
המפורטות בעתירה זו נכונות לפי מיטב ידיעתי ואמונתי.

חתימת המצהיר

אישור

אני עו"ד הידי נגב, מאשר בזאת כי ביום 28.12.2021, חתם לפני ד"ר שחף גל, מס' זהות 053438974,
על הצהרתו דלעיל, לאחר שהזהרתיו כי עליו להצהיר ולומר את האמת, וכי יהיה צפוי לעונשים
הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, ולאחר שאישר את נכונות הצהרתו.

הידי נגב, עו"ד
מ.ר. 81512

הידי נגב, עו"ד